COMMODIANUS INSTRUCTIONES (1239 vers)

VERSIFICATION DES VERS 1 A 1239

```
 C.H  : clausule d'hexamètre (C.H.+ : avec pied(s) précédent(s))
(H ?) : hexamètre complet ?
```

INSTRUCTIONES - LIBER PRIMUS.

PRAEFATIO.

```
                  _ _ ..  _   .  ._  _  _  _  _ _    _
1_01    v.1    Praefatio nostra viam erranti demonstrat  (VERSIFICATION RYTHMIQUE ?)
                _  _  _  .   . _    _   _ . _   _  . _  _ _        Voir les explications
        v.2    respectumque bonum, cum venerit saeculi meta,       de Louis Havet en
                _ _  _   .. _    _   _   _ _    _   ..   _  _  C.H. fin de texte.
        v.3    aeternum fieri, quod discredunt |inscia |corda.
               . _  . . . .  _  _ _   _  . .   _  _ C.H.
        v.4    Ego similiter erravi |tempore |multo
                _ .   _ . _  _  . _  . .  _   ._  _  _
        v.5    fana prosequendo parentibus insciis ipsis ;
               _   . _   _  _  _  _  .  . _  _  _  _ .
        v.6    abstulit me tandem inde legendo de lege
                  _  . . _  . . _        . ._   _  _ . _  _  _
        v.7    - testifico Dominum - : "Doleo pro civica turba"
               _   ._   _   _  _   . ._    ._     _  . .   _ _  C.H.
        v.8    inscia quod pergit periens deos |quaerere |vanos ;
               .  ..  _  _  .  _  _ _  _    ..  _ _
        v.9    ob ea perdoctus ignaros instruo verum.
```

INDIGNATIO DEI.

```
               _   _ .    _ _ _   . . _   _  _   _  _   . _   _
1_02    v.1    In lege praecepit dominus caeli, terrae marisque
```

v.2 nolite, inquit, adorare deos inanes

v.3 de manibus vestris factos ex ligno vel auro,

v.4 indignatio mea ne nos di|sperdat ob |ista. C.H.

v.5 Gens ante Moysen rudis, sine lege morata

v.6 nesciensque Deum, defunctos reges orabant,

v.7 ad quorum |effigi|es faci|ebant |idola |vana. C.H.+

v.8 Translatis Judaeis Dominus de terra Aegypti

v.9 imposuit legem postmodum et ista praecepit,

v.10 Omnipotenti sibi soli deservire, non illis.

v.11 De resurrectione quoquo do|cetur in |ipsa C.H.

v.12 et spe fortunata rursum in aevo vivendi,

v.13 idola si vana relinquantur neque colantur.

CVLTVRA DAEMONVM.

1_03 v.1 Cum Deus omnipotens exornasset mundi naturam,

v.2 visitari voluit terram ab angelis istam ;

v.3 legitima cujus spreverunt illi dimissi ;

v.4 tanta fuit forma feminarum, quae |flecteret |illos. C.H.

v.5 Ut coinquinati non possunt caelo redire ;

v.6 rebelles ex illo contra Deum verba misere.

v.7 Altissimus inde sententiam |misit in |illis. C.H.

v.8 De semine quorum Gigantes nati feruntur.

v.9 Ab ipsis in terra artis prolatae fuere,

v.10 et tingere lanas et |quaeque ge|runtur. C.H.

v.11 Mortales et illi mortuos simulacro ponebant.

v.12 Omnipotens autem, quod essent de |semine |pravo, C.H.

v.13 non censuit illos recipi defunctos e morte

```
              _ . . . .   _  _  _  _     _  . .   _  _ C.H.
        v.14   unde modo vagi subvertunt |corpora |multa ;
                _ . _   _  . ._ . . .    _   ._  _ _ _
        v.15   maxime quos hodie colitis et deos oratis.
```

SATVRNVS.

```
                _ _  _   . . _    _  ._    ._     _  .  .  _  _  C.H.
1_04    v.1    Saturnusque senex si deus, deus |quando se|nescit ?
                _   _   .. . _    _  _  _   _  .  .  _ _   C.H.
        v.2    Aut si deus erat, cur natos |ille vo|rabat ?
                _  _ . .  _  _    _    ..  ._    _  . .   _  _ C.H.
        v.3    Terroribus actus, sed quia deus |non erat |ille,
                _  . .  _ _ _   . ._  _    ._ _  _ _ _
        v.4    viscera natorum rabie monstruosa sumebat.
                _    .. _   _  _   _   _  .   _  . .  _  _ C.H.
        v.5    Rex fuit in terris, in monte |natus O|lympo,
                .  . _   _ _ _     _   ._  _  .  _ _ _
        v.6    nec erat divinus ; sic deum esse dicebat.
                _ .  . _   . . _   . . _    _  _ ._  _   _
        v.7    Venit inops animi, lapidem pro filio sorbsit :
                _    .. _ _ _     _ .  _   . .   _  . .   _  _ C.H.+
        v.8    sic deus evasit ; dici|tur modo |Juppiter |ille.
```

IVPPITER.

```
                _  . .  _    _ .   _ . _   _ _   _ _ _
1_05    v.1    Juppiter hic natus insula Creta Saturno
               _    .. . _ .     .  _   _  _  _   _ _ _
        v.2    ut fuit adultus, patrem de regno privavit ;
                 ._  .  _ . ._  _ _ _   . _ _   .  _ _ _
        v.3    proinde nobilium uxores sororesque delusit.
                  _ . ._   _   .  _ . _   . .  _  _  .  _ _
        v.4    Praeterea sceptra fecerat faber illi Pyracmon.
               . . ._  _   _    _   _   ..   _   . .   _ _ C.H.+
        v.5    Initio cae|lum, ter|ram Deus |et mare |fecit ;
                _  . . .   _ _  _  . .   ._  _  . .   _ _  C.H.
        v.6    terribilis autem iste medio |tempore |natus
               _  _   _   _ _  .   . . _   _  _   .  _  _ _
        v.7    ex antro processit juvenis furtimque nutritus.
                _  . .   . _  _     _ .  _    ._    _  . .    _  _ C.H.
        v.8    Respice querellas ! Alter est Deus |non Jovis |ille.
```

DE FVLMINE IPSIVS JOVIS AVDITE.

```
                _ . .  _   _  _    . _   . _     _  . .   _  _ C.H.
1_06    v.1    Dicitis o stulti : Jovis tonat, |fulminat |ipse.
               _ _   _  . . _   _   _   _   _  _  _   . _  _
        v.2    Etsi parvulitas sic sensit, cur annis ducentis
                ._  .  _  _  _     _   .  _   _  .  . . _
```

v.3 fuistis infantes ? Numquid et semper eritis ?

v.4 Versari maturum (in) infantia |non capit |aevum. C.H.

v.5 Lusus puerilis cessit : sic et |corda re|cedant ; C.H.

v.6 moribus virilibus consilia vestra debentur.

v.7 Insipiens ergo Jovem tonitruare tu credis

v.8 natum hic in terris et lacte caprino nutritum ?

v.9 Ergo si illum devorasset.. [Lacune]..Saturnus, ?

v.10 in istis temporibus quis pluebat illo defuncto ?

v.11 Praesertim mortali patre deus nasci credatur ?

v.12 Saturnus in terris senuit et de|fecit in |ipsis. C.H.

v.13 Illum non aliquis prophetavit ante pronasci.

v.14 Vel si tonat ipse, lex ab ipso |lata fu|isse.

v.15 Seducunt historiae factus cum fue(rat ipse).

v.16 Ille autem Cretae regnavit et ibi defecit ;

v.17 omnipo|tens vo|bis fac|tus Gany|medis a|mator. (H. ?)

v.18 Viros ipse modo amaret si |viveret |ille. C.H.

v.19 Impuros oratis et dicitis esse caelestes

v.20 semine mortali natos de Gi|gantibus |illis. C.H.

v.21 Auditis et legitis natum in terra fuisse :

v.22 unde bene meruit corruptor as|cendere |caelum ? C.H.

v.23 Dicitur et fulmen Cyclopas illi fecisse,

v.24 immortalis enim habuit a mor|talibus |arma. C.H.

v.25 Tot reum criminibus, parricidam quoque suorum

v.26 ex auctoritate vestra contu|listis in |altum. C.H.

DE SEPTIZONIO ET STELLIS.

1_07 v.1 De circulo zonae fallit nos impe|ritia |vestra, C.H.

v.2 ex eo quod forte Jovem experitis orandum.

v.3 Saturnus fertur ibi, sed stella, non ille ; effugit
v.4 expulsus a Jove. Aut Jovis in stella credatur ?
v.5 Poli quoque sidera tractavit solusque sator,
v.6 Trojanis qui bellum fecit, avem mortalem amavit.
v.7 Ipsis sideribus aut Mars qui cum ipsa deprensus
v.8 zelo maritali deus nominetur adulescens ?
v.9 O nimium stulti, qui putatis moechos ab astris
v.10 nascentes regere aut totam mundi naturam !
v.11 In vulnera positi et ipsi sub fata viventes,
v.12 obscaeni, furiosi, bellatores, impii vitae,
v.13 et filios totidem mortales illi fecere :
v.14 terribilis omnis, stulti, septizonio fortis !
v.15 Si stellas colitis, colite et bis |sena si|gilla !
C.H.
v.16 Tum arietem taurum, geminos tor|vumque le|onem ;
v.17 et denique vadunt in piscis : tu quoque probabis ?
C.H.
v.18 Lex sine lege, fuga vestra, quodvult |esse va|lebit.
C.H.
v.19 Lasciva vult esse sine freno |vivere |quaerit.
v.20 Ipsi quod vultis erit, et deos et deas oratis.
C.H.
v.21 Sic ego colui, dum erravi, |quod modo |culpo.

DE SOLE ET LVNA.

C.H.
1_08 V.1 De sole et luna, licet sint praesen|tanea |nobis,
v.2 erratis ; quod ego prius, putatis oranda.
v.3 Sunt quidem in astris sed non sua sponte (de)currunt :
H. ?
v.4 Omnipo|tens il|los, cum |conderet |omnia |primum,
v.5 locavitque ibidem cum stellis quarta dierum.
?
v.6 Errorem antiquus quin cum ... (lacune)

v.7 et quidem in legem jussit, ne quis illos adoret.

v.8 Tot deos oratis, qui nihil de vita promittunt,

v.9 lex quorum in terra non est, nec ipsi praedicti ;

v.10 vos autem seducunt sacerdotes pauci

v.11 numina qui dicunt aliquid morituro prodesse.

v.12 Accedit legis et (modo) |dicite |verum C.H.

MERCVRIVS.

1_09 v.1 Mercurius vester fiat cum sua abolla depictus,

v.2 et galea et planta pinnatus et |cetera |nudus. C.H.

v.3 Rem video miram, deum saccello volare :

v.4 currite paupercli cum gremio |quo volat |ille, C.H.

v.5 ut saeculum effundat, vos extunc es|tote pa|rati. C.H.

v.6 Respicite pic|tum, quoni|am vo|bis hic ab |alto C.H.+

v.7 iactabit nummos ; nos tunc saltate securi !

v.8 Vane, non insanis, colere deos pictos in axe ?

v.9 Si vivere nescis, cum bestiis |perge mo|rari. C.H.

NEPTVNVS.

1_10 v.1 Neptunus facitis deum ex Saturno pronatum,

v.2 et tridentem regit, ut pisces suf|figere |possit. C.H.

v.3 Patet esse deum : humeralem illi parate !

v.4 Trojanis non ipse cum Apolline muros eduxit ?

v.5 Unde deus factus inops caemen|tarius |ille ? C.H.

v.6 Non Cyclopem genuit monstrum ? Non |moechus et |ipse ? C.H.

v.7 Vivere non poterat de suo, quod structuram gerebat ?

v.8 Sic genuit generatus, qui fuit jam |mortuus |olim. C.H.

APOLLO SORTILEGVS FALSVS.

1_11 v.1 Apollinem facilis citharoedum atque divinum.
v.2 Primum de moechia natus in insula Delo ;
v.3 oblata mercede postmodum structuram secutus
v.4 Laomedonti regi Trojanorum muros eduxit ;
v.5 locavitque sese, quem deum seducti putatis ;
v.6 ossibus cujus amor Cassandrae flagravit,
v.7 subdole quem lusit virgo, fallitur que divinus ;
C.H.
v.8 officio verbenis potuit |scire bi|cordem ;
v.9 repudiatus enim discessit inde divinus.
v.10 Torruit hunc virgo specie, quam ille deberet ;
v.11 illa prior tuque debuerat deum amasse.
C.H.
v.12 Lascivientemque Delinem sic |coepit a|mare.
v.13 Et tamen |insequi|tur, dum |vult vio|lare pu|ellam : H. ?
v.14 gratis amat stultus, nec potuit consequi cursum.
v.15 Vel, si deus erat, occurreret illi per auras :
v.16 sub tectis illa prior venit, remansitque divinus.
v.17 Fallit vos gens hominum, nam viri stulti fuerunt.
C.H.
v.18 A primitia quoque pecora pa|visse re|fertur.
v.19 Jussibus inpositis dum mitteret discum in altum,
C.H.
v.20 sublapsum non potuit retinere, pro|stravit a|micum :
v.21 ultimus ille dies fuit Hyacinthi sodalis.
C.H.
v.22 Si divinus erat, mortem praeces|sisset a|mici.

LIBER PATER BACCHVS.

C.H.
1_12 v.1 Liberum patrem certe bis genitum |dicitis |ipsi.

```
        .  _  ._  _ .  _   . .  _    _  _   . .   _ _ C.H.
v.2     In India natus ex Jove (et) Pro|serpina |primum
         _  . . _   _   _  _ _ _   . _ _   ._
v.3     belligerans contra Titanas profuso cruore
        _   _ _ .  . _   _ .  _   _   _ . .   _ _ C.H.
v.4     exspiravit enim sicut ex mor|talibus |unus.
         _  _   _ _  ._  _  . . .  .  _  . _  _  _
v.5     Rursus flato suo redditus in altero ventre.
         _  _ .   _   . . _ . . _   . .   _  . .    _  ._ C.H.
v.6     Percepit hoc Semele iterum Jovis |altera |moechia,
        _   _ _  _ .  . . _   . .   _  _  _ _   _
v.7     absciso cujus utero prope partu defunctae
         _ . .  _   . _  _ _  . .  . _  .  _  _   C.H.
v.8     tollitur et datur Niso nutri|endus a|lumnus.
        _  ._  _   _ _   .. _ .   _  .  .  _ _  C.H.
v.9     Ex eo bis natus Dionysus |ille vo|catur,
         . . ._  _ .  _   . ._  _  .  _ _ _
v.10    Religio cujus in vacuo falsa curatur.
         _   _  .  .  _ _  _ _   _   _ _   . _  _
v.11    Bacchantur et illi qualis nunc ipsi videntur,
         _   _ . . _ _   . _   _ _  _    .   _ _ _
v.12    aut pediculones Minervae omnisque scitoris.
         _   _ _  _    . _    . _ _   _  _   . _ _
v.13    Conspirant in malo, profudunt ficto furore,
         _ . _  _  _  _   _  _ _   _ .  .  _  _ C.H.
v.14    ceteros ut fallant dicturos |numen ad|esse.
          _   . . _ _   . _   . . _   . . _  _ _  _
v.15    Huic manifeste rudes homines simile viventes
         _ _  _  _ _ _   _ _   .  _   _  . .   _  _   C.H.
v.16    vino permutati, primo quod ex|presserat |ille,
           _  _ _  _                . _  .  _  _   . _ _
v.17    sub ludicro (lacune ?) honorem illi dedere.
```

INVICTVS.

```
        _  _  _   _  _  _  _ _   _   ..   . _ _
1_13    v.1     Invictus de petra natus si deus habetur,
         _  _  _   . . ._   _   _ _  _    . .   ._ _
        v.2     nunc ergo reticeo : vos de istis date priorem !
         _ _   .  .  ._     _ _  .  _    .  _   ._ _
        v.3     Vicit petra deum, quaerendus est petrae creator.
        _  . .  _   _ _  .  _   _   . .   _  _ C.H.
        v.4     Insuper et furem adhuc de|pingitis |esse,
         _  _   ..  _  .   . .  .  _   _  _  _ _ _
        v.5     cum, si deus esset, utique non furto vivebat.
         _  _ .  . .  .  ..  _   _    ._ _  _ _ _
        v.6     Terrenus utique fuit et monstruosa natura,
         _ _  _    .  .  _  . . _ _   _   .  .   _  _
        v.7     verte|batque bo|ves ali|enos |semper in |antris, H.?)
         _ .  _   _ _   _  _ _   _ ..   _  _ C.H.
        v.8     sicut et Cacus Vulcani |filius |ille.
```

SILVANVS.

```
                _  _ .  _  .  ..  . . _  _   _ ..   _  _  C.H.
1_14    v.1    Silvanus unde deus iterum ap|paruit |esse ?
               _  .  _  .   . .  ._   _   . .   _  . .   _  _
        v.2    Inde forte placet eo quod bene |fistula |cantat ? C.H.
                _  . . _    _  .    _  _   _   _  .  _  _  _
        v.3    Lar igitur quando ? Lignum nam forte non esset.
                _ _ _  _ _  _  . . _    _   _ _  .  _  _  _
        v.4    Venalem emisti dominum, cum tu ipse sis illi.
               _  . .   _ . _   _  _      .  _  _  _ _ _
        v.5    Aspice, deficit lignum ! Quid illi debetur ?
                _   _  . _     _  .   _ _  . _  _ .  .  _  _  C.H.
        v.6    Non te pudet, stulte, tales ado|rare ta|bellas ?
               _ _     _ .  ._     _  _    _  _    _ . .   _ _  C.H.
        v.7    Unum quaere Deum, qui post mortem |vivere |dicit !
                _ _ . .  _  _    _  _    ..  . . _  _  _
        v.8    Secede ab istis qui sunt biothanati facti.
```

HERCVLES.

```
                _  . _    _   _    _  . _  _ _  _  .  _ _ _
1_15    v.1    Hercules quod monstrum Aventini montis elisit,
               _ _   _   _  . . .  . .  _  _  .  _ _ _
        v.2    Evandri qui solitus erat armenta furare,
                _  . .  _    . . _   _  . . _    .  .    _  _  _
        v.3    rustica mens hominum, indocilis quoque, pro laude
                _    _ ._  . . .  _  _    _  _  _   . _  _
        v.4    cum gratias agere vellent, absentis Tonantis
                _ _ _    _  ._  . _  _ _   ._ _ _  _
        v.5    voverunt hostias inepto ut deo orando ;
                _  _  _  _ _  _    . .._   . .  _ _ _
        v.6    lactandas aras in memoriam sibi fecerunt.
               _  ._  _  _ _    _  . _  _   _ .  .  _ _  C.H.
        v.7    Ex eo perrexit, de vetusto |more co|latur.
                _   ..   _   _  _    .  _   ._    _  .  .   _  _  C.H.
        v.8    Sed deus hic non est licet fuit |fortis in |armis.
```

DE DIIS DEABVSQVE.

```
                _ . .  _  .  ._     _  _    . . _  _   ._  _
1_16    v.1    Dicitis esse deos, qui sunt manifeste cruenti,
               _   _ . _   _ .  . . .  _     _ . .   _ _  C.H.
        v.2    et dicitis fata genesis ad|scribere |nobis.
                _ . .  _   _  .   . _    _ _    _  .  .  _  _  C.H.
        v.3    Dicite nunc ergo quibus primum |sacra fe|rantur :
               _  .  .   _   .  . _   _    _  _  _ .  .  _ _
        v.4    inter u|trumque vi|as mors |imma|tura va|gatur.  H. ?
                _   . ._    _ .  . . _    _   ._  _ _ _
        v.5    Si tribuunt fata genesis, cur deum oratis ?
```

v.6 Deciperis, vane, qui Manes quaeris orare,
v.7 et qui fabricantur dominos tibi nuncupas esse.
v.8 Aut feminas quoque nescio quas deas oratis,
v.9 Bellonam et Nemesin, deas Furinam, Caelestem,
v.10 Virgines et Venerem cui conjuges vestrae delumbant.
v.11 Sunt alia praeterea daemonia (procul a) fanis,
v.12 quae nec numerantur adhuc et in collo feruntur,
v.13 ut ipsi sibi rationem reddere possint (pestes).
v.14 Exportari magis in ultima terra deberent.

DE SIMVLACRIS EORVM.

1_17 v.1 Deludunt nos pauci scelerati vates inanes,
v.2 explicare suam dum quaerunt vitam.
v.3 Subornant aliis ex se sub mys|teria |falsum. C.H.
v.4 Inde simulantes concussi |numine |quodam C.H.
v.5 majestatemque canunt et se sub figura fatigant.
v.6 Vidistis saepe Duellonarios, quali fragore
v.7 luxurias ineunt, dum furias |tingere |quaerunt, C.H.
v.8 aut cum dorsa sua allidunt parca bipenne,
v.9 cum doctrina sua cernant quod |corpora |sanent. C.H.
v.10 Respicite quoniam non illos |numina |cogunt, C.H.
v.11 ipsi qui se primum componunt integra mente ;
v.12 sed stipem ut tollant ingenia |talia |quaerunt. C.H.
v.13 Ex eo videte quoniam sunt |omnia |ficta. C.H.
v.14 Obumbrant populum supplicem, perituri ne credant.
v.15 Res semel in vano de vetustate processit,
v.16 ut vaticinanti credantur prodita falsa ;

```
                _ _ _  _ _  _ _ _  _  .  . _ . _
        v.17   majestas autem illorum nulla locuta est.
```

DE AMMVDATE ET DEO MAGNO.

```
                _ ._    _   _  .   _  . _   . . _ .  .  _  _ C.H.
1_18    v.1    Diximus jam multa de superstiti|one ne|fanda,
               _   . .  _  .  . _   _   _     _ . _  .  _ _ _
        v.2    et tamen exsequimur ne quid praeterisse dicamur.
               _  . _ _    .  ._   _  _ _    _  .  .  _ _   C.H.
        v.3    Ammudatemque suum cultores |more co|lebant ;
                _   .  . .  _  _    _   .  ..   _ _  .   _ _
        v.4    magnus erat illis quando fuit aurum in aede ;
                _  _ _    . . .  _   _  . .   . _   _ _  _
        v.5    mittebant capita sub numine quasi praesenti.
                _  _  _  _   _  _  _   _ _   _   . .   _ _  C.H.
        v.6    Ventum est ad summum ut Caesar |tolleret |aurum ;
                _ _ _  _ .  _  _ .  _   _   .  .  _ _  C.H.
        v.7    defecit numen aut fugit, aut |transit in |ignem.
                _  .   _ _   . . _  _  _   _  _  _  .  .  _  _ C.H.
        v.8    Auctor hujus sceleris constat, qui for|mabat e|umdem.
                _   . _  _  _  _   _ _ _   _  .   .  _ _  C.H.
        v.9    Tot viros et magnos seduxit |false pro|phetans,
               _   . .  . . ._   _   . _ .  _  .  _ _ _
        v.10   et modo reticuit qui solebat esse divinus.
               _ _  _ .  . _  _ _   . .  _  .  _ _ _
        v.11   Erumpebat enim vocis quasi mente mutata,
                _   _  _ _   ._   .  . _ .  .   _ _
        v.12   tamquam illi deus loqueretur in aurem.
                _ . .   _   _   _   _   _   _    _ . .   _ _
        v.13   Dicite |nunc ip|si, si |non sunt |numina |falsa,  H. ?
               _  ._  _ . ._  _   _   . .   _  .   .   _ _
        v.14   ex eo prodigio quot perdidit |ille pro|pheta !
               _ _ .  _  _  .  .  _ _ .    _  _  .  .  _ _  C.H.
        v.15   Oblitus est iste prophetare, qui |ante so|lebat.
                _    . ._ _  .  _   .  _   _   _ . .  _ _  C.H.
        v.16   Monstra deo ista fincta sunt per |vinivo|races,
                _ _ ..   _ _   _  _ . _   _ . .   _  _  C.H.
        v.17   audacia quorum damnabilis |numina |fingit.
                _ _ _ .  . . _   . . ._   _ .  .  _  _  C.H.
        v.18   Gestabatur enim et aluit |tale si|gillum :
                _   .  _  . . _    .  _ _  _ _ _    .  _ _
        v.19   nunc et ipse silet, nec ullus de illo prophetat.
                . ._  _ _  _  _  _  _   _   . .   _  _  C.H.
        v.20   Nimium seductos vos ipsos |perdere |vultis.
```

NEMESIACIS VANIS.

```
                _  _ _  _ . ..  _    . _   _ _ _   _ _  _
1_19    v.1    Ni mi ignominium est virum seduci prudentem
               _   . . .  _ _  _  __ _   _ . .   _  _  C.H.
        v.2    et colere talem aut Dianam |dicere |lignum ?
```

```
         _ . _ ._   _ _   . . _ _   _ . .   _ _  C.H.
v.3      Mane ebrio, crudo, perituro |creditis |uno,
         _ _  .  _  _  . . . _  .  _ _  . _ _
v.4      ex arte qui ficta loquitur quod illi videtur ;
         _ _ _  ._  . _   . .   _  . .   _  _ C.H.
v.5      se vere deum agit, sibi |viscera |poscit.
         _  . ._  _ _ _ _  _ _  _ . .   _  _  C.H.
v.6      Incopriat cives unus detes|tabilis |omnes,
         _   . ._  .  . _  . . _  _ _ ._  _ _
v.7      applicuitque sibi, simili collegio facto,
         _   . .  _  . ._  _  .  _   ._  . _ _
v.8      cum quibus historiam fingit, ut deum adornet.
         _  .  . _  _  _  _ _ _ .  _ . _  _ _
v.9      Ipse sibi nescit divinare, ceteris audet.
         _ _ _   _   . . _   _ _   _  .  _ _ _
v.10     Succollat, quando libet, cum et quando deponit ;
         _  . .  _ _ _  . _  _  _ _  . _ _
v.11     vertitur a sese rotans cum ligno bifurci,
         _  _   . _  _ _  _  _ _  _ . .  _ _
v.12     ac si putes illum adflatum |numine |ligni.
         _   ._  _   . . _  _  _ _  _  .  .  _ _ C.H.
v.13     Non deos nos colitis, quos isti |false pro|phetant :
         _  _   . _  _ _  . . .  _  _ _  . _ _
v.14     ipsos sacerdotes colitis in vano timentes.
         _  _   _   .  .  _   . .  _  _  _ ..  _ _
v.15     Sed si |corde vi|ges, fuge |jam sa|craria |mortis. H.?
```

TITANES.

```
         _ _ _   _ _  _ _ _   _ . .   _ _
1_20  v.1     Tita|nes vo|bis Tu|tanos |dicitis |esse ;  H ?
         . .  _ _   . . _  _  _  . .  _  _  . _ _
      v.2     ita Mutas, Tacitas sub culmine vestro rogatis.
         _   . _  _ . . _   . . _  .  _  .  _ _ _
      v.3     Tot Lares aediculis, simulacra facta Titano !
         . _ _ .  . _   _ _  . _ _ _ _ _  _
      v.4     Adoratis enim stulti malo leto defunctos,
         _  _ _  _ _ _   . _ _   _ _ _  .  _ _
      v.5     non legem ipsorum legentes ; non ipsi loquuntur,
         _  ._  _ _ .  _ _ . .  _ . .  _ _  C.H.
      v.6     et deos audetis aeramine |dicere |fusos ?
         _  . . .  ._  . .  _   _  . .  _ _ C.H.
      v.7     Solveritis eos magis in |vascula |vobis.
```

MONTESIANIS.

```
         _ _ _  ._  _ _ _   . .  _  .  .   _ _  C.H.
1_21  v.1     Montenses deos dicetis, domi|nentur in |auro,
         _  _ _ _  . _ . ._ _  _  .  _ _ _
      v.2     obscurati malo aliena mente jurantes.
```

v.3 Nam si purus animus et mens se|rena ma|neret, C.H.
v.4 tu tibi de illis ipsi disputare deberes.
v.5 Excordaris homo, si putas ut isti te salvent
v.6 seu regant, seu minuant, nisi quid tu fani decurris.
v.7 Justitiam legis quaere magis quam |illa ; sa|lutis C.H.
v.8 auxilium portat et fieri dicit aeternum.
v.9 Nam quicquid in vano sequeris, per |tempora |gaudes, C.H.
v.10 in brevi laetaris et postmodum |plangis in |imis : C.H.
v.11 subtrahe te illis, si vis re|surgere |Christo. C.H.

HEBETYDO SAECVLI.

1_22 v.1 Heu doleo, cives, sic vos hebetari de mundo !
v.2 Excurrit alius ad sortes, aves |aspicit |alter, C.H.
v.3 Balantum cruore fuso malus |inspicit |alter C.H.
v.4 et cupit audire responsa bona crudelis.
v.5 Tot duces et reges ubi sunt consulti de vita,
v.6 vel portenta sua scisse quo |profuit |illis ? C.H.
v.7 Discite, |quaeso, bo|num, ci|ves, simu|lacra ca|vete (H.?)
v.8 Omnipo|tentis e|nim in |legem |quaerite |cuncti. (H. ?)
v.9 Sic ipsi conplacuit domino dominorum in altis,
v.10 ad probationem nostram daemones in mundo vagari.
v.11 Et tamen ex alia parte mandata praemisit,
v.12 caelestis fieri qui relinquant aras eorum.
v.13 Unde non hoc curo disputare parvo libello ;
v.14 lex docet in medio ; nos consulite pro vobis !
v.15 In duas intrastis vias : con|discite |rectam. C.H.

DE VBIQVE PARATIS.

1_23 v.1 Dura ventri servis, innocentem esse te dicis.
v.2 Et quasi communis facis te u|bique pa|ratum. C.H.
v.3 Vae tibi, |stulte ho|mo, mor|tem cir|cumspicis |ipse, H. ?
v.4 barbaro de more sine lege |vivere |quaeris : C.H.
v.5 ipse tibi figis asciam in crure de verbo.
v.6 Qui simplicem fingis, simpliciter vino cum isto
v.7 vivere te credis, dum ventrem cupis implere ?
v.8 Exiguus tyranni in domo resides, prave,
v.9 paratus ad epulas et refugis Dei praecepta.
v.10 Aut quia discredis Deum judicare defunctos,
v.11 rectorem caeli facis te tu forte pro illo ?
v.12 Aspicis |ad ven|trem, quasi |tu sis |providus |illi. H. ?
v.13 Tu modo profanus, modo sanctus |esse vi|deris. C.H.
v.14 In supplicem prodis Dei sub aspectu, tyranne.
v.15 Senties in fatis, cujus modo legem inanis.

INTER UTRVMQVE VIVENTIBVS.

1_24 v.1 - Inter utrumque putavi dubie vivendo cavere. -
v.2 Nudatus a lege, decrepitus luxu praesepis,
v.3 tot vana vane prospicis - Quid ? - |Quaeris i|niqua ! C.H.
v.4 Et quidquid egisti, istinc remanere defunctum
v.5 respice te. Stulte, non eras, et |ecce vi|deris ! C.H.
v.6 Unde processisti nescis nec unde nutriris.
v.7 Tu Deum excelsum fugis tuae vitae benignum
v.8 rectoremque tuum, qui te magis vivere velit ;
v.9 vertis te in faciem et dorsum Deo remittis,

```
                _  _   _ _   . .  _    _   . _   _ _    _ .  .  _ _  C.H.
        v.10   mergis te in tenebris, dum putas te in |luce mo|rari.
                 .  _   . . _ _  _ _  _   _  .  . _._
        v.11   Quid in synagoga decurris saepe bifarius ?
               _   . .  . . . _    __    _   _ . _  _   _
        v.12   Ut tibi misericors fiat quem denegas ultro ?
               _ _   _  .  .  _   . .  _   _   _ .  .  _ _
        v.13   Exis |inde fo|ris, ite|rum tu |fana re|quiris ;  H.?
                _  _  .  .  _   .  _ . .   .   _  .  .  _ _  C.H.
        v.14   Vis inter utrumque vivere, sed |inde per|ibis.
               _  . .  _   _ _       .  _     _ _   _  .  .  _ _  C.H.
        v.15   Insuper et dicis : "Quis est qui a |morte re|demit ?
               _    _ _ .  ._   . ._  . .  _  _  . _  _
        v.16   Ut credamus ei quoniam ibi poenae aguntur."
               ..  _   _ _   _  . _   _  .   .  _  _  C.H.
        v.17   Ea non sicut tu putas |esse, ma|ligne !
                  .  _  _   _   _ _    _    _ . .   _  _   _  _ _
        v.18   - Nam illi qui prodest post funera, recte qui vixit ? -
                _  . _   _   . . _    _ . .  _   . _  . _  _
        v.19   Tu tamen mox moreris, duceris in loco maligno ;
               _     _  _   _ _  _  _  _  _   . _  . _  _
        v.20   in Christo credentes autem in loco benigno,
                 _  _ _   .   . .   _  .  . _  . _  _  _
        v.21   blanditurque quibus haeret amoenitas illa.
                _  _   _   . . _ _    _   . .   _  . .   _  _
        v.22   Vos au|tem dubi|i in |vos sine |corpore |poena ! H. ? (avec hiatus)
                _  . .  _   . ._   _  _ .  _  _    _ _ _
        v.23   Suscitat in faciem tortoris ardor clamare.
```

QVI TIMENT ET NON CREDENT.

```
                 _  ._    _  .  . _     _  _   _   _  . .   _   _  C.H.
1_25    v.1    Quamdiu, stulte homo, Christum cog|noscere |non vis ?
                _ _  _  _   _   _  _    . . _   _ . .  _  _ C.H.
        v.2    Vitas agrum pinguem et sterili |semina |ictas.
               _   _  _  . _ .   _  .   . _   _  .  .  _ _  C.H.
        v.3    In silva manere quaeris, ubi |latro mo|ratur.
                _  _ .     .  . _  ._  _   _   . _  . _  _
        v.4    Tu dicis : "Et ego Dei sum, et foras oberras.
               _   . . .  _   _    . ._  _  _  _ .  .   _  _ C.H.
        v.5    Ingredere jam nunc toties invi|tatus in |aula :
                _ _ .  _   _  _    _  _   . .  _   .  .  _ _  C.H.
        v.6    matura jam messis, tempus toti|demque pa|ratum,
               _  .  . .  . .     _  _  _    _   _  . .   _  _ C.H.
        v.7    ecce modo mete ; quodsi non, te |paenitet |inde.
                _     _  _   . _    _  . .    _  _ ..  . _
        v.8    Nunc, si non habes, collige ; vindemia venit
                _  .  .  _    _  _    _  _  _   _  . .    _  _
        v.9    tempus ad|est vi|tae cre|dendi |tempore | mortis. H. ?
               _    ._  _    _ .  _  _ _  _   _  . _   _ _
        v.10   Est Dei lex prima fundamentum posterae legis,
                _  .  _ _  _ _     _ _ .  _    _ .  .  _  _ C.H.
        v.11   teque designabat. Crederis in |lege se|cunda ;
```

v.12 nec minus ex ipso sed ex ipsas tibi prudenter
v.13 obstupe jam factus ora tu |credere |Christo, C.H.
v.14 nam testamentum vetus de illo proclamat.
v.15 Credere nunc opus est, tantum in isto defuncto
v.16 resurgere posse et vivere |tempore |toto.
v.17 Ergo si quis ea discredit |esse fu|tura, C.H.
v.18 dummodo vincetur reus in |morte se|cunda, C.H.
v.19 eventura canam paucis in isto libello ;
v.20 nam cognosci potest, ubi sit spes vitae ponenda.
v.21 Tamen vos adhortor quantocius |credere |Christo. C.H.

REPVGNANTIBVS ADVERSVS LEGEM CHRISTI DEI VIVI.

1_26 v.1 Respuis, infelix, bonum disciplinae caelestis
v.2 et ruis in mortem, dum vis sine freno vagari.
v.3 Perdunt te luxuriae et brevia |gaudia |mundi, C.H.
v.4 unde sub inferno cruciaberis |tempore |toto. C.H.
v.5 Gaudia sunt vana, quibus oblec|taris, in|epte. C.H.
v.6 Non illa te reddunt hominem fuisse defunctum.
v.7 Anni te non possunt jam triginta |reddere |doctum ? C.H.
v.8 Nescius si primum errasti, respice canum.
v.9 Tu putas nunc vitam isti te perfrui laetum ?
v.10 Injuriae, lites ibi sunt et |damna di|urnum, C.H.
v.11 Bella vel infanda, fraudes, cum |sanguine |furta, C.H.
v.12 ulceribus corpus vexatur gemiturque ploratur,
v.13 seu luis invadit, aut longo morbo teneris,
v.14 aut natis orbaris, aut perdita |conjuge |defles ; C.H.
v.15 desaevitur totum : ruunt dignitates ab alto ;

v.16 ureris pauperie dupliciter certe si langues ;

v.17 et dicis vitam, ubi vitrea vita moraris ?

v.18 Respice jam tandem hoc tempus irruitum esse :

v.19 sed in futuro tibi spes est sine dolo vivendi.

v.20 Vivere volebant utique parvoli rapti

v.21 sed vita privati ; juvenis et se|nescere |forte C.H.

v.22 lautitias dives perfrui quae |ipse pa|rabat ; C.H.

v.23 et tamen inviti relinquimus |omnia |mundo. C.H.

v.24 Gens et ego fui perversa |mente mo|ratus C.H.

v.25 et vitam istius saeculi veram |esse pu|tabam C.H.

v.26 mortemque similiter sicut vos judicabam adesse,

v.27 cum semel exisset, animum periisse defunctum.

v.28 Haec autem sic non sunt ; sed conditor |orbis et |auctor C.H.

v.29 requisivit enim fratrem a |fratre per|emptum : C.H.

v.30 "Impie, dico, inquit, ubinam frater ? " - |Ille ne|gavit. C.H.

v.31 Sanguis e|nim fratris |ad me |procla|mavit in |altum. H. ?

v.32 Torqueris, tu ideo, ubi nil sen|tire pu|tabas, C.H.

v.33 ille autem vivet et loca dextera tenet,

v.34 delicias fruitur, quas tu perdidisti, nefande !

v.35 Fit cum renovasti saeculum, et ille praegressus,

v.36 immor|talis e|rit ; nam |tu sub |tartara |planges. H. ?

v.37 Vivit certe Deus, qui defunc|tos vivere |fecit, C.H.

v.38 innocu|isque bo|nis ut |reddat |praemia |digna, H. ?

v.39 Vesanis autem et impiis |tartara |saeva. C.H.

v.40 Incipe sentire judicia Dei, seducte !

STVLTE NON PERMORERIS DEO.

1_27 v.1 Stulte, non permoreris nec mortuus |effugis |actus, C.H.

v.2 tu licet disponas nihil te sentire defuncto.
v.3 Vinceris, insipiens : vivit Deus |conditor |orbis, C.H
v.4 legitima cujus clamatur valere defuncto.
v.5 Tu autem dum praeceps sine Deo |vivere |quaeris. C.H.
v.6 Exstinctum in fatis judicas ; ut |futile |credis. C.H.
v.7 Non ita disposuit, ut tu putas, Deus hactenus,
v.8 oblivitos esse mortuus de gesto priore.
v.9 Nunc nobis in peritia fecit recep|tacula |mortis, C.H.
v.10 per cineres autem nostros vi|debimus |illa, C.H.
v.11 erue te, stulte, qui putas per |funera |non sis. C.H.
v.12 Rectorem dominumque tuum nihil posse fecisti.
v.13 Mors autem in vacuum non est, si |corde re|tractes. C.H.
v.14 Optandum noscas, nam sero senties illum.
v.15 Rector cras carnis, non te certe caro regebat ;
v.16 exemptus ab illa, reconditur |illa tu|orum. C.H.
v.17 Recte mortalis homo separatur a carne.
v.18 Idcirco nec poterint oculi mortales aequari -
v.19 sic habet abyssus noster - de Dei secreta.
v.20 Da nunc ergo Deo, fragilis dum mori|eris, ho|norem, C.H.
v.21 et crede quod Christus vivum te de mortuo reddit.
v.22 Omnipotenti laudes in ecclesia |reddere |debes. C.H.

IVSTI RESVRGVNT.

1_28 v.1 Justitia et bonitas, pax et pati|entia |vera C.H. A
v.2 vivere per facta faciunt nec queri de actu : V
v.3 subdola gens autem, noxia, |perfida, |prava C.H. A
v.4 tollit se in parte et fera |mente mo|ratur. R

v.5 Impie, |nunc au|di, qui |vis male|facta lu|crari[s].(H.?) I
C.H.
v.6 Respice terrenos Judices in |corpore |qui nunc C
v.7 excruciant poenis diros : aut ferro parantur R
C.H.
v.8 supplicia meritis aut longo |carcere |flere. E
v.9 Ultime tu speras Deum inridere caelestem M
v.10 recto|remque po|li, per |quem sunt |omnia |facta ? H.? A
v.11 Grassaris, insanis, detractas nunc et Dei nomen ? N
v.12 Unde non effugies poenam per facta qui ponet. T
v.13 Nunc volo sis cautus, ne venias |ignis in |aestu. C.H. U
C.H.
v.14 Trade te jam Christo, ut te bene|facta se|quantur. R

DIVITI INCREDVLO MALO.

C.H.
1_29 v.1 Differis, dives, nimium tua |cuncta vi|dendo,
v.2 insatiabiliter quibus adhaerere quaeris.
v.3 Vivere post ista, dicis, non spero defunctus.
v.4 Ingrate summo Deo, qui sic Deum judicas esse,
v.5 te qui nescientem protulit deinde nutrivit ;
v.6 ipse parat tua ; gubernat vineas ipse,
v.7 ipse greges pecorum et quicquid possides ipse,
C.H.
v.8 nec istis adtendisti. Aut tu regis |omnia |forte ?
v.9 Caelum hoc et terram et maria salsa qui fecit
v.10 reddere decrevit non ipsos in aureo saeclo ?
v.11 Et modo si credis, vivitur in Dei secreta.
v.12 Disce Deum, stulte, qui vult te inmortalem adesse,
v.13 ut gratius illi referas in agone perennes.
v.14 Lex docet ipsius sed quia vagari tu quaeris,
v.15 omnia discredis et inde in tartaros ibis :

v.16 mox animam reddis, duceris quo te |paenitet |esse, C.H.

v.17 abluitur ibi poena spiritalis aeterna ;

v.18 lugia sunt semper, nec permoreris in illa,

v.19 omnipotentem Deum jam tunc ibi sero proclamans.

DIVITES HVMILES ESTOTE.

1_30 v.1 Disce, moriture, bonum os|tendere |cunctis. C.H.

v.2 In medio populi quid te facis alterum esse ?

v.3 Vadis ubi nescis et inscius |inde re|cedis ; C.H.

v.4 impie tractas cum ipso corpore, sitis

v.5 tu super divitias, nimium te |tollis in |altum C.H.

v.6 et festiva ducis, nec respicis pauperes ultro

v.7 subditos nunc vobis, nec parentes |pascitis |ipsos. C.H.

v.8 Heu miseri ! Fugiant longius mediocres a vobis.

v.9 Vixit et exstinxit pauper, ebriaca clamas.

v.10 Mox furiis ageris, cum pereas |ipse ? Cha|rybdis. C.H.

v.11 Indisciplinati sicut divites estis :

v.12 legem datis istis nam vobis |parcitis |ipsis. C.H.

v.13 Exue te, dives, tantis malis, Deo reversus,

v.14 subveniat utique tibi, quod nunc operasti si forte.

v.15 Estote communes minimis dum |tempus ha|betis ; C.H.

v.16 sicut ulmus amat vitem, sic ipsi pusillos.

v.17 Terribilem legem malis bonis |atque be|nignam C.H.

v.18 observa, nunc sterilis ! Subditus in prosperis esto.

v.19 Tollite corda fraudis, divites, et |sumite |pacis. C.H.

v.20 Expiate malum vestrum : benefactis a summo.

IVDICIBVS.

1_31 v.1 Intuite dicta Salomonis, judices omnes,
v.2 uno verbo suo qualiter nos ille detractat :
v.3 dona quam et xenia corrumpunt judices omnes !
v.4 Idem : munus sequitur, datorem |semper a|matis ; C.H.
v.5 cum quaerit, causa victoriam |tollit in|iqua. C.H.
v.6 Innocens hic ego sum, nec vos in|cuso pu|sillus, C.H.
v.7 blasphemium tollat Salomon qui |clamat a|perte. C.H.
v.8 Vobis autem Deus est venter et |praemia |jura. C.H.
v.9 Suggerit hoc Paulus apostolus, |non ego |pulex. ch

SIBI PLACENTIBVS.

1_32 v.1 Si locus aut tempus favet aut persona provenit,
v.2 index |esto no|vus. Quid |nunc ex|tolleris |inde ? H ?
v.3 Blasphemas, indocilis ; de cujus praes|tantia |vivis, C.H.
v.4 in fragilitate tanta non |respicis |umquam. C.H.
v.5 Per gradum et lucra avidus fortunae praesumis,
v.6 lex tibi non ulla est nec te in prosperitate dignoscis ;
v.7 auro licet cenes cum turba choraulica semper,
v.8 cruciarium Dominum si non adorasti, peristi.
v.9 Et locus et tempus et persona tibi donatur,
v.10 nunc si tamen credis ; sin autem, pro eo timebis.
v.11 Tempera te Christo et cervicem illi depone :
v.12 istic honor remanet et tota fi|ducia |rerum. C.H.
v.13 Blanditur quando tibi tempus nunc, |cautior |esto. C.H.
v.14 Ultima fatorum non providens, quae te oportet,
v.15 sine Christo nequis esse vitae |compotis |umquam. C.H.

GENTILIBVS.

```
              _    . .  _  _ .  . _   _   _ _  . _ _
1_33   v.1    Gens sine pastore ferox jam noli vagare.
              .  .  .     _  . ._ _ _  ._   _  ..   _  _   C.H.
       v.2    Et ego, qui moneo idem fui |nescius |errans.
               _   . ._  . . _  . _ _   _ . .   _  _ C.H.
       v.3    Nunc ideo Domini figuram |sumite |vestri,
               _  . .  _  .  . . .  _ _  .  _ .  . _  _  C.H.
       v.4    tollite corda fera et exaspe|rata se|orsum :
              _  _ .   . . _  _ _  _  _    _  _ ..   _ _  C.H.
       v.5    intrate stabulis silvestris ad prae|sepia |tauri,
               _  _ . _  _ _  _   _ ..   _  .  .  _  _  C.H.
       v.6    latronibus tuti sub regia |tecta ma|nentes.
              _  _ _   . _  _   . ._  . . . .  .  _  _
       v.7    In silva lupi sunt, ideo refugite sub antro.
               _ _ .   _  _ _   _   _   . .   . _  . _ _
       v.8    Bellaris, insanis nec respicis, ubi moraris.
              _ _  _ .  ._  . .  _  ._   _ . .   _  _  C.H.
       v.9    Uno crede Deo, ubi mortuus |vivere |possis
               _  _  .  _   _  _   _   .  _   . _  _  ..   _  _  C.H.
       v.10   surgas et in regno, cum sit et resur|rectio |justis.
```

ITEM GENTILIBVS IGNARIS.

```
              _  . . .  _  _   _  ._   . _   _  .  .  _ _
1_34   v.1    Indomita cervix respuit jugum |ferre la|bori,  C.H.
               _    . .  _   _  _    _  _   . ._ _  _ _  _
       v.2    tunc juvat in campis crassis satiari coliclis.
              _   . .  _  _ .  . _ .  _ . . .  . _
       v.3    Et tamen invita domatur utilis equa
               . .. _   .  . _  _  .   .  _  .  .  _ _ C.H.
       v.4    minuiturque ferox esse pro|inde do|mata ;
               _    . .   _   _ _   _ _   . .   _  .  .  _ _
       v.5    gens, homo, |tu fra|ter, no|li pecus |esse fe|rinum,  H. ?
              _ ..  _  _  _  _   _ _   _   .  .   _ _
       v.6    erue |te tan|dem et |tecum |ipse re|tracta :    H. ?
               _  . .  .  .  _   _  _  ._   .   . .  _ _
       v.7    non utique pecus nec bestius, sed homo natus,
               _ _ _  .  .  _  . ._  .  _  _  .  _  _
       v.8    tu te ipse doma sapiens et intra sub antra.
              _ . .    _  .  .  _   . _  . .  _ . _  _ _
       v.9    Idola, quae sequeris, nihil nisi vanitas aevi.
               . ..  _   _  .  _  _ _   _ _ _  . _  _
       v.10   Levia nos corda perducunt poenali barathro.
              . _  _ _   _  _   _  _  _  _  _   . _  _
       v.11   Ibi aurum, vestes, argentum ulnis refertis,
               _  _ .  . _   ._  _  _  _   _  _  _  . _ _
       v.12   bellatur ibi, dein cantantur pro psalmis amores.
               _ _  _  .  .  _  . .  _ .  _   _  . .  _ _ C.H.
       v.13   Vitam esse putas ubi ludis aut| prospicis |ista :
```

v.14 sortiris, ignare, exstincta, |aurea |quaeris. C.H.
v.15 Inde non effugies pestem, licet ipse divines.
v.16 Gratiam, quam misit Dominus in terra legendam,
v.17 non requiris eam sed sic quasi |bestius |errans. C.H
v.18 Aurea post fata veniet tibi saecla, si credis,
v.19 reversus ut incipias inmortale |vivere |semper. C.H.
v.20 Illud quoque datur scire, quod |ante fu|isti : C.H.
v.21 subjectum te praebe Deo, qui |cuncta gu|bernat. C.H.

DE LIGNO VITAE ET MORTIS.

1_35 v.1 Adam protoplastus ut Dei praecepta vitaret,
v.2 Belias servator fuit de invidia plasmae.
v.3 Contulit et nobis seu boni seu mali quod egit
v.4 dux nativitatis ; morimur i|temque per |illum. C.H.
v.5 Ex divino ipse recedens exsul factus a verbo.
v.6 Finitis sex milibus annis inmortales erimus.
v.7 Gustato pomi ligno mors in|travit in |orbem : C.H.
v.8 hoc ligno mollis quaeramus vitae futurae.
v.9 In ligno pendit vita ferens poma, praecepta :
v.10 capite nunc ligno vitali poma credentes.
v.11 Lex a ligno data est homini primitivo timenda,
v.12 mors unde provenit neglecta lege primordi :
v.13 nunc extende manum et sume de ligno vitali.
v.14 Optima lex Domini sequens de ligno processit ;
v.15 perdita lex prima ; gustat unde licet illi,
v.16 qui deos adorat vetitos, mala |gaudia |vitae. C.H.
v.17 Respuite gustum ; sufficiet |scire quod |esset. C.H.

v.18 Si vivere vultis, reddite nos legi secundae,
v.19 templorum culturam, daemonum fana vitate.
v.20 Vertite vos Christo, et eritis Deo sodales.
v.21 Sancta Dei lex est, quae mortuos |vivere |dicit. C.H.
v.22 Hymnum sibi soli Dominus proferre praecepit,
v.23 zabolicam legem omnes omnino vitate.

DE CRVCI STVLTITIA.

1_36 v.1 De duplici ligno dixi, mors unde processit,
v.2 et iterum inde procedere vitam frequenter.
v.3 Crux autem stultitiam facit adulteri genti.
v.4 Rex aeternitatis per crucem diros adumbrat,
v.5 ut sibi non credant, stulti morte viventes !
v.6 Caïn juniorem occisit nequam repertus :
v.7 indet Enoch subolis Chananaei nati feruntur.
v.8 Sic genus iniquum increvit mundo, qui numquam
v.9 transmutat animos in Domini credere crucem.
v.10 Vivunt in errorem et dicunt |se vivere |recte. C.H.
v.11 Lex in ligno fuit prima, et |inde se|cunda C.H.
v.12 terribilem legem primam cum pace praevenit.
v.13 In perversitate saeva scelerati ruerunt :
v.14 trajec|tum cla|vis Domi|num cog|noscere |nolunt, H.?
v.15 in cujus indicium cum venerint, ibi dignoscunt.
v.16 Abel genus autem credit modo Christo benigno.

QVI IVDACIDIANT FANATICI.

1_37 v.1 Quid ? Medius Judaeus, medius vis |esse pro|fanus ? C.H.

v.2 Unde non effugies indicium Christi defunctus.
v.3 Ipse caecus erras et ad caecos intras inepte ;
v.4 idcirco caecus caecum in fossa reducit.
v.5 Vadis ubi nescis, et inscius |inde re|cedis. C.H.
v.6 Discentes ad doctos eunt, ut docti recedant,
v.7 At tu aliis vadis, unde nihil |discere |possis : C.H.
v.8 exis pro foribus, inde et ad |idola |vadis. C.H.
v.9 Interroga primum quid sit in lege praeceptum,
v.10 dicant illi tibi si jussum est deos adorare.
v.11 Ignorantur enim : propter quod maxime possunt.
v.12 At illi quoniam rei sunt ex ipso delicto,
v.13 nil de praeceptis Dei nisi mirabilia narrant.
v.14 Tunc tamen in fossam secum vos caeci deducunt.
v.15 Funera sunt : nimium de illis tota deferre,
v.16 aut quia concludor aggere con|gustus a|ratri. C.H.
v.17 Noluit Omnipotens illos intellegere Regem ;
v.18 a scelere tanto refugit |ipse cru|entis. C.H.
v.19 Tradidit se nobis superaddita lege,
v.20 inde modo latrant nobiscum rege deserti.
v.21 Ceterum in illis si spem |esse pu|tatis, C.H.
v.22 in totum erratis, si Deum et |fana co|latis. C.H.

IVDAEIS.

1_38 v.1 Improbi semper et dura cervice recalces,
v.2 vinci vos non vultis : sic exheredes eritis.
v.3 Dixit Esaias incrassato corde vos esse.
v.4 Aspicis legem, quam Moyses allisit iratus ;

v.5 et idem Dominus dedit illi legem secundam.

v.6 In illa spem posuit, quam vos subsannatis erecti

v.7 sic ideo digni non eritis regno caelesti.

ITEM IVDAEIS.

1_39 v.1 Inspice Leam typum Synagogae fuisse,

v.2 tam infirmis oculis, quam Jacob in signo recepit ;

v.3 et tamen servivit rursum pro minore dilecta,

v.4 mysterium verum et typum ecclesiae nostrae.

v.5 Intuite plene dictum Rebeccae de caelo,

v.6 unde simul mentes alienae Christo credatis.

v.7 Deinde Thamar partum geminorum adite ;

v.8 ad Cain intendite, primum terraeque cultorem,

v.9 et Abel pastorem, priscus immaculatus offertor

v.10 in sacrificio qui fuit mactatus a fratre.

v.11 Sic ergo percipite juniores Christo probatos.

ITERVM IPSIS.

1_40 v.1 Incredulus populus non est nisi |vester, in|iqui, C.H.

v.2 tot locis et totiens reprobatus lege clamantum,

v.3 et sabbata vestra spernit et tricensimas Altus

v.4 rescidit omnino universas vestras de lege,

v.5 ut nec sacrificia faceretis illi praecepta,

v.6 mittere qui dixit lapidem in scandalo vestro.

v.7 Iniqua si quis vestrum non crediderit |morte per|isse, C.H.

v.8 pars alia legis clamat : "Vi|debitis |inde C.H.

v.9 suspensam in ligno vitam ; nec illi credetis."

v.10 Ipse Deus vita est, pependit ipse pro nobis,
C.H.
v.11 sed vos indurato corde subsan|natis e|umdem.

DE ANTECHRISTI TEMPORE.

C.H.
1_41 v.1 Dixit Esaias : "Hic homo, qui |commovet |orbem
v.2 et reges totidem, sub quo fiet terra deserta."
v.3 Audite, quoniam propheta de illo praedixit ;
v.4 nil ego conposite dixi sed legem legendo.
v.5 Tum scilicet mundus finitur cum ille parebit
v.6 et tres imperantes ipse devicerit orbe.
v.7 Cum fuerit autem Nero de inferno levatus,
v.8 Helias veniet prius signare dilectos
C.H.
v.9 res quas ad finem regit et ar|tatio |tota.
C.H.
v.10 In septem annis tremebit |undique |terra :
v.11 sed medium tempus Helias, m,dium Nero tenebit.
C.H.
v.12 Tunc Babylon meretrix incine|facta fa|villa ;
C.H.
v.13 inde ad Hierusalem perget, vic|torque La|tinus
v.14 tunc dicet : "Et ego sum Christus, quem semper oratis."
v.15 Et quidem conlaudant illum primitivi decepti ;
C.H.
v.16 multa signa facit quoniam cujus |pseudopro|pheta.
C.H.
v.17 Praesertim, ut credant illi, lo|quetur i|mago ;
v.18 Omnipotens tribuit ut spiritalis eradat.
v.19 Recapitulantes scripturas ex eo Judaei
v.20 exclamant pariter ad Excelsum sese deceptos.

INSTRUCTIONES - LIBER SECUNDUS.

DE POPVLO ABSCONSO SANCTO OMNIPOTENTIS CHRISTI DEI VIVI.

2_01 v.1 Desideret populus absconsus ultimus sanctus, (N.S. (VERSIFICATION RYTHMIQUE ?)
v.2 et quidem ignotus a nobis ubi moretur.
v.3 Per novem tribuum cum agant et dimidiam ipsi,
v.4 ommissae duae tribum haec sunt et dimidiam nobis.
v.5 Praecepitque Christus per legem |vivere |priscos. C.H.+
v.6 Vivamus nunc omnes, novellae traditio legis,
v.7 lex ut ipsa docet ! Apertius |indico |vobis. C.H.+
v.8 Obrelictae duae tribuum et dimidia : quare
v.9 ab istis dimidia tribuum ? Ut martyres essent,
v.10 bellum cum inferret electis suis in orbem,
v.11 seu certe sanctorum chorus prophetarum ad illam
v.12 consurgeret plebem, qui frenum |inponeret |illis, C.H.+
v.13 obsceni quos equi trucidarunt |calce re|missa, C.H.+
v.14 nec fuerit ad manus pacem aliquando tenere.
v.15 Semotae sunt istae tribuum, ut |mysteria |Christi C.H.+
v.16 omnia per istas compleatur saeculo toto.
v.17 Sunt autem de scelere duorum fratrum enatae,
v.18 auspicio quorum facinus secutae fuere.
v.19 Non merito tales dispersi sunt ipsi cruenti ?
v.20 Conveni|unt ite|rum prop|ter mys|teria |castris. H.?
v.21 Tunc autem properant compleri legis narrata.
v.22 Omnipotens Christus descendit ad suos electos,
v.23 obscurati nobis qui fuerunt |tempore |tanto, C.H.

v.24 milia tot facti ; illa est gens vera caelestis.
v.25 Non natus ante patrem moritur ibi, neque dolores
v.26 in suis corporibus sentiunt vel |ulcera |nata. C.H.
v.27 Pausantes in lecto suo mature recedunt
v.28 omnia complentes legis, ideoque tutantur.
v.29 Transire jubentur ad Dominum |partibus |istis, C.H.
v.30 exsiccat fluvium quibus sicut ante trajectis,
v.31 nec minus et Dominus ipse producit cum illis.
v.32 Transiit ad nostra, veniunt cum rege caeleste.
v.33 In quorum itinere quid dicam quod Deus educet ?
v.34 Subsidunt montes ante illos et fontes erumpunt :
v.35 caelestem populum gaudet creatura videre.
v.36 Hic tamen festinat matrem de|fendere |captam. C.H.+
v.37 Rex autem iniquus, qui obtinet, illum ut audit,
v.38 in partem Boreae refugit et |colligit |omnes. C.H.
v.39 Sed cum se inlidet exercitu Dei tyrannus,
v.40 terrore caelesti prosternuntur milites ejus,
v.41 ipse cum infando conprehenditur |pseudopro|pheta ; C.H.
v.42 decreto Domini traduntur vivi gehennae.
v.43 Ex eo primores et duces ser|vire ju|bentur. C.H.
v.44 Intrabunt tunc sancti ad antiquae |ubera |matris, C.H.
v.45 ut tandem et illi refrigerent, quos malus ille suasit,
v.46 in variis poenis cruciabat sibi credendos.
v.47 Ventum est ad finem : quo tollantur scandala mundo,
v.48 incipiet Dominus judicium dare per ignem.

DE SAECVLI ISTIVS FINE.

2_02 v.1 Dat tuba caelo signum sublato leone

```
              _ __   _ . . . _  . _  _  _   _ _   . _ .
       v.2    et fiunt desubito tenebrae cum caeli fragore.
               _ _  .  . . _   . . .   _   _  .   .  _ _ C.H.
       v.3    Summittit oculos Dominus, ut |terra tre|mescat,
              _  _ .  . ._  .  _ ._  _ _   .  _ _
       v.4    adclamat etiam, ut audiant omnes, in orbem :
              _ . ._ . ._  _  . _   _ _  _  . .   _  _ C.H.
       v.5    ecce diu tacui sufferens tanto |tempore |vestra !
               _  _ _    . . _   _ _  _   _ _  . _ _
       v.6    Conclamant pariter plangentes sero gementes,
              . . _ _   _ _ _   _    . ._  . .  . _ _
       v.7    ululatur, ploratur, nec spatium datur iniquis.
               _ _  _  _   . ._  _ _  _  _  .   .  _ _ C.H.+
       v.8    Lactanti qnid faciet mater, cum |ipsa cre|matur ?
              _  _ _ _  _    . . .  _  .  _ .  .  _ _  C.H.
       v.9    In flamma ignis Dominus indi|cabit in|iquos :
               _ _  _ _  _  _  .  _ _   .  _ _  _ _ _
       v.10   justos autem non tanget ignis, sed immo delinget.
               .  _ _  . _ _   _  _  _  _  _  ._  _ _
       v.11   Sub uno morantur, sed pars in sententia flebit.
               _  . . .  _ .  _   . . _  _ _  .  _ _
       v.12   Tantus erit ardor, ut lapides ipsi liquescant,
              _  _  . .  _ _  _ _   . .  _ .  _ _ _
       v.13   in fulmine cogunt venti, furet ira caelestis,
              _   _ _   .  . .  _ ..  _  .  _ .  .  _ _ C.H.
       v.14   ut, quacumque fugit, impius occu|petur ab |igne ;
               _ . ._  _ _  _  . _  _  _ .  _ _ _
       v.15   subpetium nullum tunc erit, nec nauticae puppes.
                _ .  . _  _ _  . ..  _  _ .  .  _ _ C.H.
       v.16   Flamma tamen gentis media par|titaque |servans,
              . _ _  _ . _  . _   _  . .  _ _  C.H.
       v.17   in annis mille ut ferant |corpora |sanctis.
               .  _ .  _  _ _  _  .  . _  _  _ _ _
       v.18   Nam inde post annos mille gehennae traduntur,
              _  .  . _ _ .  . _  _ _ _  . _ _
       v.19   et fabrica cujus erant cum ipsa cremantur.
```

DE RESVRRECTIONE PRIMA.

```
               _ _ _ _ _ _  _ . _  .  .  _  . .   _ _ C.H.
2_03   v.1    De caelo descendit civitas in a|nastase |prima.
              _  _   . . _ _  _  . . _ _ _  _ _ _
       v.2    Et quid referamus de fabrica tanta caeleste ?
               . _  . .  _ _  _  .. .  _ _  _ _ _
       v.3    Resurgimus illi, qui fuimus illi devoti,
              .  _ _ _ _ . _  _  _   . .  _  .  _ _ _
       v.4    et incorrupti erint jam tunc sine morte viventes,
               _  _   . .  _ _  _  . . . .  . . .  .  _ _
       v.5    sed nec dolor ullus nec gemitus erit in illa.
               _ _ _  _  _ _   .  .  .  _  .   _ _  _  _ _
       v.6    Venturi sunt illi quoque, sub Antechristo qui vincunt
               _ _  .  _  . ..  .  _ _  _ _  _  . .  _ _ C.H.+
       v.7    robusta martyria, et ipsi toto |tempore |vivunt
               . . ._  . . .   . ._  . .  _ _  ._ _
       v.8    recipiuntque bona, quoniam mala passi fuere,
```

v.9 et generant ipsi per annos mille nubentes.
v.10 Comparantur ibi tota vecti|galia |terrae, C.H.
v.11 terra quia nimium fundit sine |fine no|vata. C.H.+
v.12 Inibi non pluvia, non frigus in |aurea |castra, C.H.
v.13 obsidiae nullae, sicut nunc, neque rapinae.
v.14 Nec lucernae lumen desiderat civitas illa :
v.15 ex auctore suo lucet, nec |nox ibi |paret. C.H.+
v.16 Per duodecim milia stadia lata, longa, sic alta ;
v.17 radicem in terra, sed caput cum caelo peraequat ;
v.18 in urbem pro foribus aut sol aut luna lucebit.
v.19 Malus in angore saeptus propter justos alendos.
v.20 Ab annis autem mille Deus |omnia |portat. C.H.

DE DIE IVDICII.

2_04 v.1 De die judicii propter incredulos addo :
v.2 emissus iterum Dei domi|nabitur |ignis ; C.H.
v.3 dat gemitum terra rerum tunc in ultima fine,
v.4 in terra gentes ut tunc incredulae cunctae ;
v.5 et tamen |evi|tat sanc|torum |castra su|orum. H. ?
v.6 In una flamma convertitur tota natura,
v.7 uritur ab imis terra mon|tesque li|quescunt, C.H.
v.8 de mare |nil rema|net, vin|cetur ab |igne po|tente, H. ?
v.9 interit hoc caelum et ista terra mutatur.
v.10 Componitur alia novitas caeli, terrae perennis.
v.11 Inde qui mereunt mittuntur in |morte se|cunda, C.H.
v.12 interius autem habitaculis justi locantur.

CATECVMINIS.

2_05 v.1 Credentes in Christo derelictis idolis omnes
v.2 admoneo paucis propter salu|taria |vestra. C.H.
v.3 Temporibus primis per errorem |si qua ge|rebas, C.H.
v.4 erogatus enim Christo tu |cuncta re|linque, C.H.+
v.5 cumque Deum nosti, esto bonus |tiro, pro|batus, C.H.
v.6 virgineusque pudor tecum ver|setur in |Agno. C.H.
v.7 Mens bonis invigilet : cave ut non delinquas in ante ;
v.8 in baptismo tibi genitalia sola donantur.
v.9 Nam si quis peccans catecuminus, poena notatur ;
v.10 insignis illa vivas, sed non sine |damna mo|raris. C.H.+
v.11 Summa tibi : gravia peccata devita tu semper.

FIDELIBVS.

2_06 v.1 Fideles admoneo, fratres ne odia tollant :
v.2 impia martyribus odia repu|tantur in |ignem ; C.H.
v.3 destruitur martyr, cujus est con|fessio |talis, C.H.
v.4 expiari malum nec sanguine fuso docetur.
v.5 Lex iniquo datur, ut possit sese frenare ;
v.6 inde lotus debes cavere similiter et tu.
v.7 Bis Deo peccas, qui lites fratri protendis.
v.8 Unde non effugies peccatum prisce sectans.
v.9 Semel es lotus, numquid poteris |denuo |mergi ? C.H.

FIDELES CAVETE MALVM.

2_07 v.1 Falluntur volucres et silvarum bestei viscis :
v.2 jocis incantantur, quibus est ratio mentis,

v.3 decipiunturque stropha ut esca sequentes,
v.4 et vitare malum nesciunt nec |lege te|nentur. C.H.
v.5 Lex homini data est et doctrina vitae legenda,
v.6 ex qua recordatur, ut possit |vivere |caute, C.H.
v.7 sui quoque locum, mortis et deroget ea quae sunt.
v.8 Condemnat se ipsum graviter qui regi delinquet :
v.9 aut ferro ligatus aut de suo gradu dejectus
v.10 vel vita privatus perdit, quod frui deberet.
v.11 Exemplo moniti graviter peccare nolite,
v.12 translati lavacro magis caritatem habete,
v.13 et escam muscipuli, ubi mors est, longe vitate.
v.14 Multa sunt martyria, quae sunt sine |sanguine |fuso. C.H.
v.15 Alienum non cupire, velle martyrii habere,
v.16 linguam refrenare, humilem te |reddere |debes, C.H.
v.17 vim ultro non facere nec factam |reddere |contra, C.H.
v.18 mens patiens fueris : intellege martyrem esse.

PAENITENTIBVS.

2_08 v.1 Paenitens es factus : noctibus die|busque pre|care, C.H.
v.2 attamen a matre noli dis|cedere |longe C.H.
v.3 et tibi misericors poterit Al|tissimus |esse, C.H.
v.4 non fiet in vacuum confusio culpae proinde,
v.5 in reatu tuo sorde manifesta deflere,
v.6 tu si |vulnus ha|bes al|tum, medi|cumque re|quire, H. ?
v.7 et tamen in poenis poteris tua damna lenire.
v.8 Namque fatebor enim unum me ex vobis adesse
v.9 terro|remque di|u quon|dam sen|sisse ru|inae. H. ?
v.10 Idcirco commoneo vulneratos |cautius |ire, C.H.

```
               _  _    . _    _ _ . _    _  . .   _   _  C.H.
       v.11   barbam, comam foedare in |pulvere |terrae
               . _ _ .  .  _  _  _   . . .  _  _  _  _ _
       v.12   volutareque saccis et petere summo de Rege,
               _  . _ .  . _   _  . ._   _  .  _   _ _
       v.13   subvenire tibi, ne pereas forte de plebe.
```

QVI APOSTATA VERVNT DEO.

```
                _  .  _  _   _ _   . . .   _   _  . .    _  _   C.H.
2_09   v.1    Quando bellum autem geritur aut |inrigat |hostis,
               _  . .   _  . . .  _    . _ .   _  .   . _ .
       v.2    vincere qui poterit aut latere, magna tropaea,
              _  _ _  _  _  . _     _  .. _    _  .  .   _  _  C.H.
       v.3    infelix autem erit, qui fuerit |captus ab |illis.
              _ _  .  _   .  ._  _   _ _     _  _  _   _ _ -
       v.4    Amittit et patriam et regem, cui digne provenit,
               _  _ .   _  .  ._   _  _ ._   .  .   _  _ _
       v.5    pugnare pro patria qui noluit neque pro vita.
              . _  .  _ .. _    _  _ .  _   _  . _  _ _
       v.6    Obisse debuerat quam ire sub barbaro rege,
               _  . ._   .  . . .   _  . _   . .  _ .  _ _  _
       v.7    servitiumque poterat hostibus sine lege deferre.
               _  _    _ ._  _  . . _    _  _  _   _ _  _
       v.8    Tu si proeliando moreris pro terra, vicisti !
              _   _  . _   . . .   _  . . _     _ .  .  _  _ C.H.
       v.9    At si manus dederis, incolumem, |lege per|isti.
                _    . ._   _  _    _  _   . .  _  . _  _
       v.10   Transfluviat hostis, tu sub latebra reconde,
               _   _ _   _ .  . _     _ _   _   _ .  .  _  _ C.H.
       v.11   aut si intrare potest, si et ces|sare ne|cesse.
              _  .  .  _  _  .  _ _    ._    .  .    _ _  _
       v.12   Undique te redde tutum, tuos quoque : vicisti !
              _   . . _  .  . .   _   .  _   _  .  .   _  _ C.H.
       v.13   Et vigilanter age, ne quis in|currat in |illa.
               _  _  _ .  . _    _   _   _   _ _ _   _  _
       v.14   Rex infamis erit, si quis se propalat hosti.
               _  . .   _  _  .  .  _  _  _     _ . .   _ _ C.H.
       v.15   Vincere qui nescit et occurrit |tradere |sese,
               _   . .  _   .  . _   _ _   .  _ .  .  _  _  C.H.
       v.16   nec sibi nec patriae laudem re|misit in|eptus ;
               _    _ . .  . ._    _  _  _  _ _  . _ _
       v.17   tunc vivere voluit, cum ipsa vita peribit.
                _  .  _  . . ..  . _    _    .  _ .  .    _  _  C.H.
       v.18   Deinde si refugiat inops aut pro|fanus ab |hoste,
               _ _ .  _   . _     _  _  .  .  _  . _   _  _
       v.19   aeramen ut sonans, facti vel ut aspides surdi,
              _ _ .  . _   _ _   _   _   _  . .   _ _ C.H.
       v.20   orare satis debet vel se |condere |talis.
```

DE INFANTIBVS.

2_10 v.1 De bel|lum hos|tis subi|to ubi |venit in|undans, H. ?
v.2 et prius quam fugerent, et parvulos occu|pavit i|nertes, C.H.
v.3 inproperandum eis non est, licet capti videntur.
v.4 Nec quidem excuso : ob delicta |forte pa|rentum C.H.
v.5 fuere promeriti, ideo Deus |tradidit |illos. C.H.
v.6 Attamen adultos hortor, in aula recurrant
v.7 nascanturque quasi denuo suae matri de ventre.
v.8 Terribil|em gen|tem fugi|ent sem|perque cru|entam, H. ?
v.9 impiam, indocilem, ferina vita viventem ;
v.10 bellum enim alium cum fuerit |forte ge|rendum, C.H.
v.11 vincere qui poterit, aut certe jam |scire ca|vere C.H.

DESERTORES.

2_11 v.1 Desertores enim genere non uno dicuntur :
v.2 est alius nequam, alius in parte secedit,
v.3 sed tamen utroque judicia vera decernunt.
v.4 Ecce militatur Christo sicut Caesari paret.
v.5 Refugium Regis pete, si delictor fuisti ;
v.6 tu illam implora, prostratus illi fatere :
v.7 omnia concedet, cujus sunt et |omnia |nostra. C.H.
v.8 Repositus castris ulterius cave delinquas.
v.9 Errare noli diu miles per spe|laea fe|rarum. C.H.
v.10 Sit tibi post peccare desistere gestum immensum.

MILITIBVS CHRISTI.

2_12 v.1 Militiae nomen cum dederis, freno teneris.

v.2 Incipe tunc ergo : dimitte |pristina |gesta, C.H.
v.3 luxurias vita, quoniam labor |imminet |armis ; C.H.
v.4 imperio Regis omni virtute parendum,
v.5 tempora postrema si vis per|tingere |laeta. C.H.
v.6 Illa bonus miles semper ex|specta fru|enda, C.H.
v.7 blandire noli tibi, desidias omnino mitte ;
v.8 ut tuo praeposito cottidie praesto sis ante,
v.9 sollicitus esto, matutinus signa revise.
v.10 Cum videris bellum, agonia |summe pro|pinquus ; C.H.
v.11 haec gloria Regis, militem vi|dere pa|ratum. C.H.
v.12 Rex adest optato ; propter spem dimicat vestram ;
v.13 ille parat dona, ille pro victoria laetus
v.14 suscipit et proprium satellem |dedicat |esse. C.H.
v.15 Tu tibi praeterea in datis |parcere |noli, C.H.
v.16 impiger esto magis, ut reddat famam pro morte.

DE REFVGIS.

2_13 v.1 Damnatorum animae merito se ipsae secernunt ;
v.2 ex hoc protegenti iterum ad sua recurrunt.
v.3 Radix Chananaea, maledictum semen, erumpit
v.4 et in servili gente sub barbaro rege refugit,
v.5 flamma quos aeterna torquebit die decreto.
v.6 Vult vagus errare sine disciplina profanus,
v.7 grassari per fauces ferarum |lege so|lutus. C.H.
v.8 Isti ergo tales, quos nulla |poena co|egit, C.H.
v.9 si cedere nolunt ab idolis, respui debent.

DE LOLII SEMINE.

2_14 v.1 De semine lolii qui stant in ecclesia mixti,
v.2 expletis temporibus messis separantur a fructu.
v.3 Lolium est natum, quod non miserat dominus agri ;
v.4 omne lolium agricola collectum |separat |illud. C.H.
v.5 Lex ager nobis est : qui fecerit bonum in illa,
v.6 ipsam utique nobis praestat requiem veram
v.7 Ipse Dominator ; nam lolium |igne cre|matur. C.H.
v.8 Si ergo putastis quoniam sub uno morantur,
v.9 erratis : sterilis Christianos vos esse designo.
v.10 Maledicta fuit arbor sine fructu ficulna
v.11 in verbo Domini, et statim exaruit illa.
v.12 Non operas facitis, non donum gazo paratis :
v.13 et sic promereri Dominum pu|tatis i|nanes ? C.H.

DISSIMULATORI.

2_15 v.1 Dissimulas legem tanto praeconio latam,
v.2 in tuba praesentem caeleste voce clamantem,
v.3 si propheta tantum unus decla|masset in |orbem, C.H.
v.4 sufficeret utique Domini vox |missa, per |illum. C.H.
v.5 In tot profatorum volumina vox Domini proclamat ;
v.6 malitia nullus dimittit itemque de corde.
v.7 Vis bona videre et fraudibus |vivere |quaeris. C.H.
v.8 Lex ipsa cur ergo processit tanto labore ?
v.9 Abuteris Domini mandata et te filium inquis ;
v.10 tu si talis eris, sine causa fideris, inquam.
v.11 Omnipotens mites quaerit sibi filios esse,
v.12 rectos, corde bonos, devotos legi divinae,

```
              _  _ _   _ _   _    _ .  . _  _ _  _
       v.13   immites autem jam scitis ubi demersit.
```

SAECVLARIA IN TOTVM FVGIENDA.

```
               _   _ _   _ _ _     _  _   _  _     _ . .   _   _ C.H.
2_16   v.1    Si quidam doctores, dum exspectant |munera |vestra
               _   . _    _  _ _    _ _  _     _ . .   _ _  C.H.
       v.2    aut timent personas, laxantes |singula |vobis,
              . . . _   . ._     _   _ _    _  . .  _ _  C.H.+
       v.3    et ego non doceo, sed cogor |dicere |verum.
               _   . _  .  . _  _  .  _    _   _ . .   _ _ C.H.
       v.4    Cum caterva Mali pergis ad spec|tacula |vana,
              . . . . _   . . _ . _    _  . .  _   _  C.H.
       v.5    ubi Satana fragoribus |comparat |astus.
               . _ .  _   _ _   . .    _   _   .   .  _ _  C.H.
       v.6    Licere persuades tibi, quod|cumque pla|cebit.
              _  _  . _   _ _   _   _ ._   _ . _  _  _
       v.7    Altissimi prolis cum filiis Zabuli mixta
               _  . . .  _    _     _  . _  ._  _    ._ .
       v.8    respicere nunc vis, cui renuntiasti, priora ;
              .  _  _   _  _ .  . . _      _    _ . .   _ _  C.H.
       v.9    in ipsis versaris iterum : qui |proderit |Unus ?
               _   _    _  _    _ . .  _     _      _  .    . _ _   H. ?
       v.10   Aut si |pro lan|guore da|tum quod, |stulte, pro|fanas.
```

(LACUNE)

CHRISTIANVM TALEM ESSE.

```
               _   . . _   . .  _   . . _  . .  . _ _
2_17   v.1    Cum Dominus dicat in gemitum edere panem,
               _  _    _   _   . _     _  . _    _  . .   _ _  C.H.
       v.2    hic ut quid nunc agis, qui cupis |vivere |laetus ?
               _  _  . .    _ _   _  _  ._   _  _  _ _  _
       v.3    Rescindere quaeris sententiam Summi demissam
              _    _ .  _  _  . _   _ _    _  _ . .   _ _ C.H.
       v.4    in protoplasto vide frenum pro|cedere |legis.
               _  .. _  . . _    _   _ _ .   _ . .   _  _  C.H.
       v.5    Si Deus omnipotens cum sudore |vivere |jussit,
               _  _  _ _  _  .   _  .  .   _  .  .   _  _  C.H.
       v.6    tu qui jocundaris, ergo jam |exter es |illi.
              _  _  _ .  ._   . . _     _  _ .  _  __
       v.7    Indignatum ait Dominum scriptura Judaeis :
              .  _  _  . _  _  _  _ _ _     _  . .  _ _  C.H.
       v.8    ab esca refecti surrexerunt |ludere |fili.
               _   _  _  _  _  _   _  .  . _     _  .  .   _  _  C.H.
       v.9    Nunc ergo cur illos persequimur |sponte pro|fectos ?
              _  .  . ._ _   _  _   _   . _ .  _ _ _
       v.10   Unde perierunt illi, nos cavere debemus.
               _ . .  _    _   .  _ . ._    _ . .   _ _  C.H.
       v.11   Maxima pars vestra luxuriis |dedita |paret.
```

v.12 Transgrederis legem, cum te facis musicis inter.
v.13 Apostolus clamat, clamat immo Deus per illum :
v.14 "Licentia vestra vos, inquit in ipsa, deperdit".
v.15 Esto ergo talis, qualem vult esse te Christus :
v.16 mitis et in illo hilaris, nam saeculo tristis.
v.17 Excurre, labora, suda, cum tristitia pugna ;
v.18 spes cum labore venit, et victoriae palma donatur.
v.19 Si refrigerare cupis animam, ad martyris i !
v.20 Exspecta requiem futurorum transitu mortis.

MATRONIS ECCLESIAE DEI VIVI.

2_18 v.1 Matrona vis esse Christiana ut saeculi discens :
v.2 auro te circumdas aut serica |veste, pu|dica, C.H.
v.3 terrorem legis ex auribus vento remittis,
v.4 res vanas adfectas cuncta de Zabuli pompa,
v.5 ornas et ad speclum cincinnos |fronte re|flexos, C.H.
v.6 nec non et inducis malis medi|camina |falsa, C.H.
v.7 in oculis puris stibium perverso decore,
v.8 seu crines tingis, ut sint toto |tempore |nigri. C.H.
v.9 Est Deus |inspec|tor, pene|trat qui |singula |corda. H. ?
v.10 Ceterum pudicis ista neces|saria |non sunt. C.H.
v.11 Casto ac pudico sensu per|tundite |pectus ; C.H.
v.12 lex Dei testatur tales abs|cedere |lege. C.H.
v.13 Ex corde qui credit femina marito probata
v.14 sufficiat esse non cultibus sed bona mente.
v.15 Induite vestes quas oportet, |frigus ut |ostent C.H.
v.16 aut nimium solis, tantum ut pudico proberis,

v.17 et in plebe Dei facultatis dona demonstres.
C.H.
v.18 Dat tibi momentum matrona cla|rissima |quondam
v.19 exanimata jacens precibus viduarum erecta.
v.20 In dando promeruit, non comtibus, inde levari.
v.21 Vos, matronae bonae, vanitatis fugite decorem :
C.H.
v.22 incestas in feminas congruit cul|tura lu|pana.
v.23 Vincite malignum, pudicae feminae Christi,
C.H.
v.24 in dando divitias vestras os|tendite |totas.

ITEM IPSIS.

C.H.
2_19 v.1 Audi tu vocem, quae vis Christi|ana ma|nere,
v.2 beatus Paulus qualiter rogare praecepit.
C.H.
v.3 Caeliloquax autem Esaias |doctor et |auctor
v.4 detestatur enim caritatem mundi sequentes :
v.5 "Exaltatae, inquit, ceciderunt filiae Sion".
v.6 Fas in Deo non est Christianam coli fidelem.
v.7 Gentili more quaeris procedere Dei sancta ?
v.8 Has Dei praecones damnant in lege clamantes
C.H.
v.9 injustas esse feminas, quae se |taliter |ornant.
v.10 Capillos inficitis, oculos nigrore linitis,
v.11 lunatis comulas gradulatim fronte depinctas,
v.12 malam medicatis quodam superducto rubore,
C.H.
v.13 nec non et inaures gravissimo |pondere |pendent,
v.14 obruitis collum margaritis, gemmis et auro,
v.15 Palmas Deo dignas praesagio malo ligatis.
v.16 Quid memorem vestes aut totam Zabuli pompam ?
v.17 Respuitis legem, mavultis mundo placere,

v.18 saltatis in domibus, pro psalmis can|tatis a|mores. C.H.
v.19 Tu licet sis casta, non te purgat si|nistra se|quendo : C.H.
v.20 Vos ide|o ta|les Chris|tus cum |gentibus |aequat. H. ?
v.21 Xancta Dei mulier divitias corde demonstrat.
v.22 Ymnificato choro placitoque Christo servite ;
v.23 Zelantes favore Christo of|ferte o|dorem. C.H.

IN ECCLESIA OMNI POPVLO DEI.

2_20 v.1 Justus ego non sum, fratres, de cloaca levatus,
v.2 nec me supertollo, sed doleo vestri, qui cerno
v.3 ex tanto populo nullum in agone coronari.
v.4 Certe si non ipse pugnat, vel |suggerat |illis. C.H.
v.5 Cladem objurgate, ovantes officite luxu !
v.6 Laborat frater adversante mundo sub armis,
v.7 et fretus opibus nec pugnas nec pugnanti resistis ?
v.8 Stulte, non intendis unum bellare pro multis ?
v.9 In talem pendit ecclesia tota, si vincat.
v.10 Abstinere vides fratrem et pugnare cum hoste.
v.11 Optas tu in castris pacem, foras |ille re|pugnat. C.H.
v.12 Misericors esto, at sis ante |omnia |salvus.
v.13 Nec intuis Dominum praeconio tanto clamantem,
v.14 inimicis etiam qui jubet alimenta praebere ?
v.15 Prandia ob ea prospice diurna, quae semper
v.16 omnibus omnino diebus cum pauperis sumpsit.
v.17 Pascere tu quaeris, stulte, qui te |denuo |pascat ; C.H.
v.18 vis ille mihi paret, qui compari proponit.
v.19 Laute cibatum distenso ventre declamas,

```
              _   _  .  . .._     _ .  _    _  _  _  _ _
      v.20    oppressus inopiam frater est juxta tabescens.
              ._  . . .  .   _   _ _     _  _    .  .  _  _   C.H.
      v.21    Die Dominica quid dicis ? Si non |ante vo|cavit,
              _   _  .  _ _  _   _   ._     _  _    _ ._   _ _
      v.22    ex sorte deturba pauperem, quem ad prandium ducas.
              _   _ . _     _ _     _  .  _  _   _  . _  _
      v.23    In talibus spes est vestra de vestro refectis.
```

MARTYRIVM VOLENTI.

```
               _  . ._    _ _    . ._   _  _ . _   _ _
2_21  v.1     Martyrium, fili, quoniam desideras, audi.
              . _   _ _   . .   _  .   _    _  . . __  _ .  .  _
      v.2     Abel qualis erat, esto, aut qualis Isaac ipse magis ;
               _  _   .  _ _ _    .  . _   . .  ._  .  . _
      v.3     rectamque delegit Stephanus sibi viam in iter.
               _   . _    .  _  _    _  _    _  _  ..   _  _  C.H.
      v.4     Tu quidem quod optas, res est fe|licibus |apta.
               _  . .  ._    . _   . . _  _    _ _  _ _  _
      v.5     Vincere prius malum benefactis recte vivendo.
               _  _  .  ._   _   _  ..   _  _  _  _ _
      v.6     Rex illa tuus cum viderit, esto securus.
              _  ..  _    _  .  _   _  .  .    _   .  . _  _   C.H.
      v.7     Ipsius est tempus et nos in u|trumque ge|rentes ;
              _   _  _  _  . _    _   _ .   _  ._   _ _   .
      v.8     ut si bellum adest, in pace martyres ibunt ?
               _  _   . _  _  _    _  _ _      _    . .  _   _ C.H.
      v.9     Multi quidem errant dicentes : «Sanguine |nostro
               _  . .  . _  _       _   . _  .   _  . .   _ _
      v.10    vincimus iniquum" ; quem manente |vincere |nolunt.
              _  . ._  _  . .  .  . ._   _  .  .  _  _   C.H.
      v.11    Obsidiando perit et ideo |sentit In|iquus,
               _ .. .    _ _   _    _ _    _ _  . _   _
      v.12    legitimus autem non sentit poenas ad actus ;
              _ . _  _ _  .  _ _  _  _  _   _  _   _  _  .
      v.13    ejula zeloque zelando pectus pugnis pertunde.
               _    _  . . _  _   _   _  .  _   _   .  .  _  _  C.H.
      v.14    Nunc si benefactis vinces, eris |martyr in |illo ;
               _ _  _   _    _ _   _  . ._    _  . .   _  _ C.H.
      v.15    tu ergo qui quaeris martyrium |tollere |verbo,
              _   _ .  _  _  _  . _  .  _   _ _ _ _
      v.16    in pace te vesti bonis et esto securus.
```

BELLVM COTTIDIANVM.

```
               _  . . _ .  . _     _  .    . _  _  . ._    _
2_22  v.1     Belligerare cupis, stulte, quasi bella quiescunt !
              _    _ .  _  _  ._  _  _ .  _   _ .  _ _
      v.2     Ex protoplasto die pugnatur in fine nobis.
               . _ .    _ . . _     _  _  _     _   _ _  _  _  _
      v.3     Libido praecipitat : bellum est, tu pugna cum illo.
```

```
               _ . ..  _ .   . _ . .  _ _  _ _ _
      v.4      Luxuria suadet : abutere, bellum vicisti.
               _ _  _ ._ _  _  .  _  .  _  _  . _  _
      v.5      Vino copioso parce, ne per illum aberres ;
                . . _  _  . . _ .  _   _   _  .  ._  . _ _
      v.6      maledicti retinete linguam, unde Deum adoras ;
               _  _  . .  . ._   _ . . _  _  .  _  _  _
      v.7      compescete furiam, pacificum redde te cunctis ;
               _   _  _    . . ._  _  . . .  . _  . _ _
      v.8      oppressos miseriis deprimere cave minores ;
                _ _ _  _  _   . _  _  _  _   _ _  . _ .
      v.9      terrorem adcommoda tantum et noli nocere ;
                _ . .  _  _ _  _ . .  _ _ _  _   _ _
      v.10     tramite vos recto ducite sinceri per saeclum ;
               _   ._  _ . ._  _  _ .  _  _  .  .  _  _   C.H.
      v.11     in tuis divitiis commune te |redde pu|sillis ;
                _  . _ .  ._  _ _  _ _  _ _   _  _ _
      v.12     de labore tuo dona, nudum vesti : sic vincis.
               _  . ._  _ _  . ._  _  ._  _ _ _
      v.13     Insidias nullo facias qui Deo deservis :
               _  . .  _  . ._  _  .  . .  _  . .   _ _   C.H.
      v.14     aspice principium, unde perit |invidus |hostis.
                _  _  . .  _ _  _  _  . .  _  .  _ _ _
      v.15     Non sum ego doctor, sed lex docet ipsa clamando.
                _  . ._  _  .  _ .  _  .  _ _  _ _ _
      v.16     Verba geris tanta vana, qui sub uno momento
                _ . ._   _ .  _ ._ _  _  . .   _ _   C.H.
      v.17     martyrium quaeris otiosus |tollere |Christo.
```

DE ZELO CONCVPISCENCIAE.

```
               _   . .  _ . . _  _ _ _  _ . _ _ _
2_23  v.1      Dum cupis, inde peris, dum ardes proximi zelo ;
               _  _  _  _ _ _   _  .  _ _  _  .  .  _ _   C.H.
      v.2      exstinguis te ipsum, quando te in|cendis ab|actus.
                _ _ .  . ..  _  . .  _  . _ _ _ _
      v.3      Zelaris alium, invide, de malo lucrantem,
               _  _  . _  _  . _  .. _  . _ . _ _ _
      v.4      et te parem concupis fieri pecuniae tantae.
                _  _  _  _  . . _   _ _ _  _  _  . .   _ _   C.H.
      v.5      Lex sic non aspicitur : dum illam in|cumbere |quaeris,
               _ .. _  _  _  _ . . _  _ .  .  _ _   C.H.
      v.6       omnia suspensus vivis in ar|dore lu|crorum ;
                _  . ._  . _ _ _ _  _  _ . .  _ _   C.H.
      v.7      cumque reus tibi sis ipsum te |judice |damnans,
               . . _ _  . ._  _  _  . . _ .  .  _ _   C.H.
      v.8      oculorum acies numquam sati|atur a|vara.
                _  _  .  _  . ._  _  _ . _   _ .  . _ . _
      v.9      Nunc ergo sic redeas et cogites : vana cupido est
                _  . . .  . ._  _  . . _  _ .  .  _ _   C.H.
      v.10     congerere nimium suffragili |vita mo|ranti.
               _  . ._  _ _   _  .  _   _  .  . _ _   C.H.
      v.11     Unde Deus clamat : "Stulte, hanc |nocte vo|caris !"
```

v.12 Postrema hora ruit : "Cujus erint |ista ta|lenta ?" C.H.
v.13 In suprema ardes injusta lucra conando,
v.14 suggeret cum Dominus unicuique |victa di|urna. C.H.
v.15 Congestet alius : tu bono |vivere |quaere, C.H.
v.16 et Dei cur censens agis super |omnia |victor ; C.H.
v.17 nec enim dico ut te in timore te immittas,
v.18 cum pro die tuo vigilas sine fraude vivendo.
v.19 In esca perit avis aut inhaeret in|provida |visco. C.H.
v.20 Arbitrare tibi simpliciter valde cavendum.
v.21 Exce|dant ali|i, fi|nem tu |prospice |semper. H. ?

QVI DE MALO DONANT.

2_24 v.1 Quid te bonum fingis alieno |vulnere, |nequor ? C.H.
v.2 Unde tu largiris, alter cottidie plorat.
v.3 Ista tu discredis Dominum vi|dere ? Do|ceris : C.H.
v.4 "Dona iniquorum non probat Al|tissimus", |inquit. C.H.
v.5 Erumpis miseris, dum fuerit locus adeptus.
v.6 Munera dat alter, ut alterum |reddat i|nanem, C.H.
v.7 aut si fenerasti duplicem centesima nummum,
v.8 largiri vis inde, ut te quasi malum depurges :
v.9 Omnipotens tales operas omnino recusat.
v.10 Donas tu de lacrimis candidatus ; |ille ni|gratus C.H.
v.11 oppressus usuris deplorat |factus e|genus. C.H.
v.12 Bellum in absconsum geritur sub |pace quod |ipsud C.H.
v.13 de omnibus vobis vix unus caute se gessit.
v.14 O malo nutriri in occisione praedicti !
v.15 Laudatis pacem subdolam et vobis iniquam.

v.16 Alterius facti milites, non Christi, peristis.

DE PACE SUBOLA.

2_25 v.1 Dispositum tempus vehit nostris pacem in orbe
v.2 et ruinam simul blandiente saeculo primis.
v.3 Praecipitis populo, quem ipsi in schisma misistis :
v.4 aut facite legem civitatis aut exite de illa.
v.5 Conspicitis stipulam cohaerentem in oculis nostris,
v.6 et vestris in oculis non vultis cernere trabem.
v.7 Subdola pax vobis venit, perse|cutio |flagrat. C.H.
v.8 Vulnera |non pa|rent, et |sic sine |caede ru|istis, H. ?
v.9 bellum in absconsum geritur sub |pace quod |ipsud. C.H.
v.10 De omnibus vobis vix unus caute se gessit.
v.11 O malo nutriri in occisione praedicti !
v.12 Laudatis pacem subdolam et vobis iniquam.
v.13 Alterius facti milites, non Christi, peristis.

LECTORIBVS.

2_26 v.1 Lecto|res mone|o quos|dam cog|noscere |tantum, H. ?
v.2 et dare materiam ceteris exemplo vivendi,
v.3 certamen fugire lites totidemque vitare,
v.4 tumorem premere, nec umquam |esse su|perbos. C.H.
v.5 Obsequia justa majorum cuique deferte.
v.6 Reddite vos Christo similes, filioli, magistro ;
v.7 inter agrestiva benefactis |lilia |sitis. C.H.
v.8 Beati facti estis, cum feceritis edicta.
v.9 Vos flores in plebe, vos estis Christi lucernae ;

```
                 _ _ .   .  _  .  _   . .  _  .  .  _  _  C.H.
      v.10   servate quod estis et memo|rare pot|estis.
```

MINISTRIS.

```
               _ _ ._    _  _   _ _ _   _  _   . .   _  _  C.H.
2_27  v.1    Mysterium Christi, zacones, ex|ercite |caste ;
             _  _  _   . _   _   . . .    _  _   .  .  _   _  C.H.
      v.2    idcirco ministri facite prae|cepta ma|gistri.
              _ _ .  . . .  _  _ _    _ . .    _  _  C.H.
      v.3    Nolite fugere personam |judicis |aequi,
             _  _  _  .  . _   _   _    .   _   ..   _  _  C.H.
      v.4    integrate locum vestrum per |omnia |docti.
              _ _  _  _  _  _    _  _    ._  _  _  _ _ _
      v.5    Susum intendentes, semper Deo summo devoti,
              _ .  ._  _   . .  _   _  .  .  .  .  _  . ..  _  _
      v.6    tota Deo reddite inlaesa sacra ministeria arae.
              _ .  _   _ _  _  _ _   _    . .  . _ _
      v.7    Rebus in diversis exemplum date parati ;
             _  _  _  .  .  _   _   _   _   _ . .   _  _  H. ?
      v.8    incli|nate ca|put ves|trum pas|toribus |ipsi :
              _   _.  _   _  _   . . _  _ _   . _ _
      v.9    sic fiet ut Christi populo sitis probati.
```

PASTORIBVS DEI.

```
              _  _   _  _  _   _    ..  _    . .  _  .  .  _ _  C.H.+
2_28  v.1    Pastor si confes|sus fue|rit, gemi|navit a|gonem.
             . _  . .   _ _   _ _   . .   _   .  .  _   _  C.H.
      v.2    Apostolus autem tales jubet |esse ma|gistros :
              _   . ._   _ _    .. . _   _ .  .  _  _   C.H.
      v.3    sit patiens rector, sciat ubi |frena re|mittat,
              _  ..  _   _ _   _   _  ._   _  .  .  _  _  C.H.
      v.4    terreat in primis, et postea |melle per|ungat,
             _  _  _    .   ..   _   . ..  _  .    _  _ _
      v.5    observetque prius, ut faciat ipse qui dicit ;
              _ . .  _   _  _  _  _   _ .  _ ..   _  _  C.H.
      v.6    redditur in culpa pastor saecu|laria |servans,
             _   . . _  _ _   _    _ _   _ . .    _  _  H. ?
      v.7    in faci|em cu|jus sis |ausus |dicere |quicquam.
              _   .  .   _  _   _  _ . .   _  .  .  _  _ H. ?
      v.8    Bullit in |infer|no pri|moribus |ipsa ge|henna.
               _  . .  _  _ _   . ..   _   _   .  .  _  _  C.H.
      v.9    Vae miserae plebi, dubia quae |forte va|cillat !
              _  _ .  . . _   _  _    _ .  _  . _   _ _
      v.10   Si talis aderit pastor, paene perditam nutat.
              _ _ .   _ _  ._   _  . _   _  _   . _  _
      v.11   Devotus autem eam continet recte gubernans ;
             _  . . _ .  . _  _   . . _   _ . .   _  _  C.H.
      v.12   exhilaratur enim ex anima |regibus |aptis.
             _   _ . _   _  _  _   _ .  _   _ ..   _ _  C.H.
      v.13   In talibus spes est et vivit ec|clesia |tota.
```

MAJORIBUS NATIS DICO.

```
                _ _ .  _ _ _  _ _  _ _  _ . .  _ _  C.H.+
2_29  v.1      Me solum exposcit tempus vobis |dicere |verum.
               .  _ _  _ _  . _ _    _  _ _  _ _ _
      v.2      Ab uno semper monetur, quod multi detractant.
               _  _  _ _  . _ . ..  _  _  . .  _  _ C.H.
      v.3      In me solo volo odia con|vertere |vestra,
               _  ._ _  _ _  _ _ ..  _ _  . _ .
      v.4      omnium ut pausent praecordia tanto tumore.
                _  . . .  _ _   _  _ . _  . ..  _ _
      v.5      Respicite dictum, quod veritas odia tollat.
                _  _ _ _  . _  _  _ .  _  . _  _ _
      v.6      Jam praedixi quidem de pace subdola quanta !
                 _  ._ _ _ _  _ _ .  _ _  _ _ _
      v.7      Blandiendo vobis subrepsit Evae seductor.
                _   ..  _ _ _   .  ._ .  _ _  ._ _
      v.8      Vos quia nescitis, laqueo in isto ruistis,
                _ . .  _ _ _  _ _  _  _ . _ _ _
      v.9      sorbitis omnino auram dum saeculi ipsam.
                _  _ _  . _  _  _ _ _  _ . .  _ _  C.H.
      v.10     Non gratis aget, pro quo inter|ceditis, |ullus ;
               .  _  .  _  . _ .  . .  _  .  _ . .  _ _  C.H.
      v.11     ab igne qui refugit, agit in vo|ragine |vestro.
                _   . . _  _  . ._  . _  _ _ _ .  _  _ _
      v.12     Tunc repetit suppetium miser denudatus a vobis :
               _  _  _  _ _ _  _ . _  . _ _ ..  _  _ C.H.
      v.13     ipsi jam horrescunt judices pecu|lantia |vestra.
```

INFIRMVM SIC VISITA.

```
               _ _ _  _  .. _  _ _  _  _ . .  _ _  C.H.
2_30  v.1      Infirmus si fuerit frater - de |paupere |dico - ,
                _ _ .  . ._ _ _  _ .  _ .  .  _  _ C.H.
      v.2      nolite vacui talem visi|tare ja|centem.
                _  _  ._ . _  _  .  ..  _ .  .  _ _ C.H.
      v.3      Fac sub Deo bonum, obsequia |redde per |imum.
               _  .  _  . _ _  _  _  _ _ . .  _ _ C.H.
      v.4      Inde si valescit, vel si |considerat, |ille.
                . . ._ .  . _  _ _  _  _  . .  _ _ C.H.
      v.5      Refoveatur homo pauper, qui |non habet |unde
                _ _ _  . .  _ _ _  _  _  . .  _  .  .  _ _ C.H.
      v.6      mercedem tibi, pro illo sed conditor |orbis et |auctor.
                _  _  . .  _ . _  _ . _  _  .  .  _ _ C.H.
      v.7      Vel, si piget ire ad pauperem |semper ab|usum,
                _  .  _ _  ._  _  .  _  .  _ . .  _ _ C.H.
      v.8      mitte numos ei, unde se re|sumere |possit.
                . . . _  .  . _  _  _ . .  _ _  _ _ _
      v.9      Similiterque soror si paupera lecto decumbet,
               _  . ._  _  _  _ _ _  _ . _ ..  _ _ C.H.
      v.10     incipiant vestrae matronae victu|alia |ferre.
```

v.11 Clamat ipse Deus : "Frange tuum panem egeno ! "
v.12 Verbis opus non est visitare |sed bene|factis. C.H.
v.13 Iniquum est, frater si inopia victus aegrotat ;
v.14 satagit non verbis, sed esum po|tumque re|quirit :
v.15 inspicite tales, sed certe |debili|tatos, C.H.
v.16 transigere sese qui non possunt ; date subinde !
v.17 A Domino vobis spondeo dari quadruplum.

PAVPERIBVS SANIS.

2_31 v.1 Pauperies sana quid ? Nisi divitiae adsunt,
v.2 ars certe si fuerit, jam et tu communica fratri.
v.3 Unum praesta tibi, ne superbus |esse di|caris ; C.H.
v.4 polliceor, quoniam securior diviti vivis.
v.5 Excipe doctrinam magis Salo|monis in |aures. C.H.
v.6 Responsorem in alto non dedit Deus pauperem esse.
v.7 Idcir|co te |subd(e) et ho|norem |redde po|tenti. H. ? (si l'on fait l'élision en 6.)
v.8 "Blandus enim sermo..." - Proverbium nosti id - inquit.
v.9 Vincitur officio, etsi fuerit |ira ve|tusta. C.H.
v.10 Si lingua taceat, nihil melius invenisse !
v.11 Sane si non fuerit ars, unde |vita re|gatur, C.H.
v.12 aut operam praebe aut cursum jussu potentis ;
v.13 non pudeat neque pigeat pro|currere |sanum. C.H.
v.14 In gazo praeterea de labore |mittere |debes, C.H.
v.15 sicut singularis illa, quam |protulit |Unctus. C.H.

FILIOS NON LVGENDOS.

2_32 v.1 Filiorum casus licet et dolum cordis relinquat,

H. ?
v.2 in ni|gris ex|ire ta|men nec |plangere |fas est.
v.3 Lex prudenter ait animo, non pompa dolere,
v.4 in Salomoniaco libro, septimana finita.
v.5 Oblita Domini de resurrectione promissa ?
v.6 Si martyres feceris, filios sic voce deflebis.
C.H.
v.7 Non pudet infrenem gentiliter |plangere |natos ?
v.8 Os laceras, tundis pectus, vestimenta diducis,
v.9 nec metuis Dominum, cujus optas regnum videre.
v.10 Lugere quod fas est nolite, tamen orate pro illis !
v.11 Vos ideo tales, quid ? Minus quam gentes eritis
v.12 germine zabolico ? Qua gratia false petisti ?
v.13 Exstinctos clamatis, facitis ut turba pronatae.
v.14 Nec dolore duxit pater filium mactandum ad aram,
v.15 dolore nec vates filium luxit defunctum ;
C.H.
v.16 omnipotentis enim nec flens dedu|cebat a|lumnum,
C.H.
v.17 sed Deo devotus festinanter |funus a|gebat.

DE POMPA FVNERIS.

2_33 v.1 De funeris pompa sollicitus esse qui quaeris,
C.H.
v.2 erras, Dei servus, adhuc et in |morte pla|cere,
v.3 pro ! Exanimum corpus ornari funestum !
v.4 O vanitas vera, cupere defunctis honorem !
v.5 Mens mundo detenta nec in morte Christo devota,
v.6 proverbium nosti, quae per forum efferri volebat !
v.7 Addo illi similes efferata mente viventes.
C.H.
v.8 Faustum felicemque diem in exitu |vultis ha|bere,
v.9 ut coeat populus, laudem cum luctu videre.
v.10 Non provides, quonam merearis ire defunctus ?

```
              _  .   _ .  _  .  _  _   _  _    _  .   . _  _  C.H.
       v.11   Ecce prosequuntur illi, tu jam |forte cre|maris
               . _  .  _   _ _     _    _ . _   _  .  _ _  _
       v.12   redactus in poenam : quid proderit pompa defuncto ?
              _  _ _ .  . _   _ .  _  .  _  _ ..    _ _  C.H.
       v.13   Incusatus eris qui ob ista col|legia |quaeris.
               _   . _ .  . _   _ . .     _   _ . .   _  _  C.H.
       v.14   Sub vigore cupis vivere : te |decipis |ipsum.


                                CLERICIS.

               _   ..  _  _  _   ._  _ _ _  . _  _  _
2_34   v.1    Congruit in Pascha, die felicissimo nostro,
                _ _  .  .  _ _   _  _  . _   _   .  . _  _  C.H.
       v.2    laetentur et illi, qui postulant |sumpta di|urna :
              _ . _ .  ._   _   _  . _   _ _  .  _ _
       v.3    erogetur eis quod sufficit, vinum et esca.
               _   ._  _   _  .   . ._  . . _   _  .   _  _ _
       v.4    Respues sed forte quoniam memorent ista pro vobis !
              _   . . _  _  _  _ . . _   _  _  _ _ .
       v.5    In modico sumpto deficitis Christo donare.
               _  _  _  _    . . _   _ . _   _  _ .  . _  _  C.H.
       v.6    Cum ipsi non facitis, quomodo sua|dere po|testis
               _   . ._  _ _  _ . _   _    . .  .  _  _
       v.7    justitiam legis talibus, vel semel in anno ?
               _   . . _  _  _    _   _ ..   _ .  _  _ _
       v.8    Sic merito surgunt blasphemia saepe de vobis.


                      DE FABVLOSIS ET SILENTIO.

               _   . .  . _ _   _ _   .  .  .  _ _ _
2_35   v.1    Dum leve videtur cuicumque neque vitatur,
              _   . .  . . .  ._  _  . _ . .  _ _
       v.2    et quasi facile ruis dum abuteris illud,
               _ .  _  _  . ._   _  _ _  _  _  . .   . _
       v.3    fabulae subveniunt, quo venisti fundere preces
               _  _  _  . .  _   . .  _  _  _ _ _  ._ _
       v.4    aut pulsare domum stomachi pro delicto diurno.
               _ . .     _ _  _   _  _   _  _  .  .  _  _  H. ?
       v.5    Bucina |praeco|num cla|mat lec|tore le|gente,
              _   . . _  _   _   _   . .   _    ..   _  _  H. ?
       v.6    ut pate|ant au|res, et |tu magis |obstruis |illas ;
               _ _ _   . ..   . .  _  .  _  . .   _ _  C.H.
       v.7    luxaris labia, quibus inge|miscere |debes.
              _  .  . _  _  _   .  _   _  . .   _  _  C.H.
       v.8    Obde malis pectus vel in |pectore |solve.
               _   ..  _ . . _  . ._   _   . _ . _  _  _
       v.9    Sed quia divitiae faciant aut pecuniae frontem,
              _  .  . .  _  _    _  .  . _   _ . .   _ _   C.H.
       v.10   inde perit omnis, quando sibi |maxime |fidunt.
               _   _ .  _   . .  .._     . . . _ _  _  ._
       v.11   Sic feminae quoque coeunt, quasi inirent balneo.
```

v.12 Et de domo Dei ceu nundinae facitis astent.
v.13 Terruit hinc Dominus : "Domus orati|onis ad|esto !" C.H. (hexamètre avec synérèse ‘orat<u>io</u>nis’)
v.14 Sacerdos Domini cum "Susum corda" praecepit,
v.15 in prece fienda ut fiant si|lentia |vestra,
v.16 limpide respondis nec temperas quodque promittis.
v.17 Exorat ille Altum pro plebe devota,
v.18 ne pereat aliquis ; at tu te in fabulis vertis,
v.19 tu subrides ibi aut detrahis proximi fama ;
v.20 indisciplinata loqueris, quasi |sit Deus |absens, C.H.
v.21 omnia qui fecit, nec audi|at neque |cernat. C.H.

EBRIOSIS.

2_36 v.1 Ebrioso modum non pono ; sed |bellua |major C.H.
v.2 bibendo superius inferior a |mente re|cedis. C.H.
v.3 Regentis imperium tenens apud, |stulte, Cy|clopas C.H.
v.4 inde in his torvis : "Dum mortuus |non bibo, |dicis, C.H.
v.5 optima mihi bibere et corda sopire".
v.6 Subministra magis, quod amplius |quaeris ab|uti, C.H.
v.7 infimo pauperclo, et eritis |ambo re|fecti. C.H.
v.8 Si facias ista, exstinguis tibi gehennam.

PASTORI.

2_37 v.1 Pascere qui quaeris et quod potuisti parasti,
v.2 adsidue dives pascendo, recte fecisti ;
v.3 sed tamen inmisce pauperem, qui non te repascat :
v.4 tunc erit mensa tua per unum Deum probata.

v.5 Omnipotens tales vel maxime pasci praecepit.
v.6 Respice, cum pascis, infirmos, et feneras Alto.
v.7 In illos vos Dominus voluit probatos adesse.

ORANTI.

2_38 v.1 Orantem si cupias te exaudiri de caelo,
v.2 rumpe de latibuli nequitia |vincula |tota, C.H.
v.3 aut si benefactis ores mise|ratus e|genis, C.H.
v.4 ne dubites : quicquid petieris, datur oranti.
v.5 Tu sane si nudus benefactis Deum adores,
v.6 in totum ne facias sic orati|one, in|epte. C.H.

NOMEN GASEI.

2_39 v.1 Incolae caelorum futuri cum Deo Christo
v.2 tenente principium, vidente cuncta de caelo,
v.3 simplicitas, bonitas habitet |in corpore |vestro ; C.H.
v.4 irasci nolite sine causa fratri devoto ;
v.5 recipietis enim quicquid fece|ritis ab |illo. C.H.
v.6 Hoc placuit Christo, resurgere mortuos imo
v.7 cum suis corporibus, et quod ignis |ussit in |aevo, C.H.
v.8 sex milibus annis completis mundo finito.
v.9 Vertitur interea caelum tenore mutato ;
v.10 comburuntur enim impii tunc igne divino,
v.11 ira Dei summi ardet crea|tura ge|mendo. C.H.
v.12 Dignitosi tamen et genere nati praeclaro
v.13 nobilesque viri sub Antichristo devicto
v.14 ex praecepto Dei rursum viventes in aevo,

v.15 mille quidem annis, ut serviant sanctis et Alto
v.16 **S**ub jugo servili, ut portent victualia collo,
v.17 **U**t iterum autem judicentur regno finito.
v.18 **N**ullificante Deo, completo millesimo anno
v.19 **A**b igne peribunt cum montibus ipsi liquendo.
v.20 **I**n bustis et tumulis omnis caro |redditur |acto : C.H.
v.21 **D**emergunt inferno, traduntur poenae in aevo.
v.22 **O**stenduntur illis et leguntur gesta de caelo :
v.23 **M**emoria prisca debito et merita digno,
v.24 **M**erces in perpetuo secundum |facta ty|ranno. C.H.
v.25 **O**mnia non possum conprehendere parvo libello.
v.26 **C**uriositas docti inveniet |nomen in |isto. C.H.

****

C.H. 437 occurrences pour 1239 vers (35,27%)
H. ? 43 occurrences pour 1239 vers (3,47%)

****

.../...

LA VERSIFICATION RYTHMIQUE. (pour plus de détails cliquez sur le bouton placé en face du poème 'Lessus' de Jacob BALDE)

Les poètes chrétiens se servirent aussi des mètres de Virgile, d'Horace, de Sénèque. Mais c'était déjà faire des «vers latins», à l'usage des lettrés et non à l'usage des foules.

496. — Le premier monument daté de la versification rythmique est le *Carmen apologeticum* du chrétien Commodien, composé en 249 de notre ère. Les vers sont des imitations grossières du vers épique :

```
Quis poterit unum proprie deum nosse caelorum, (1)
Nec enim vitupero divitias datas a Summo.      (27.)
Et rudes edoceo   ubi sit spes vitae ponenda.  (58).
Dicitur et legitur      Noe liberatus ab aqua.
```

Si on voulait scander à la façon classique, on aurait :

```
  _   . . .  _ _   .   ._  ._   _  .   _ _ .
Quis poterit unum proprie deum nosse caelorum, (1)
 .  . _   . . . _  _ . ._   . _  _  _  _
Nec enim vitupero divitias datas a Summo.      (27.)
_   . _  _ . ..  . .   _    _   _ _  _ _  .
Et rudes edoceo   ubi sit spes vitae ponenda.  (58).
 _ . .  _   . . _       __   _ . _ .  . .  _
Dicitur et legitur      Noe liberatus ab aqua.
```

On voit que Commodien ignore la quantité des voyelles ; pour lui

```
  . _                        _ .
```

'datas' se prononce 'datas'. Il prononce l'-ae' de 'caelorum' et de 'vitae' comme un 'e' bref, et probablement, en effet, il n'écrivait pas le 'a' de cette diphtongue graphique. — Pourtant il a la notion de la quantité des syllabes. Quand, dans ses dactyles cinquièmes, il emploie comme brèves des syllabes longues, ce sont des longues par nature (vers 56, ... 'ab ipso ridentur'), non des longues par position ; ainsi il finit bien un vers par 'captus inani'(3), mais non par 'captus paratur' ; le mot pénultième étant terminé par une consonne, il a soin que le mot final commence par une voyelle (les rares exceptions paraissent attribuables aux copistes). — Il conserve un vague souvenir de l'équivalence classique entre un couple de brèves et une longue unique : de là, vient que ses vers ont un nombre de syllabes variable.

L'accent joue chez lui un rôle, mais seulement un rôle indirect; Commodien en fait un critère prosodique, servant, quand un mot a plus de deux syllabes, à déterminer la quantité de la pénultième. Quant à l'idée de placer des accents à tel ou tel endroit du vers, ou au contraire, d'en écarter les accents, elle est étrangère à Commodien. A la vérité,l'avant-dernière syllabe de chaque vers est régulièrement accentuée chez lui, mais indépendamment de toute intention de sa part; il en est de même dans presque tous les vers épiques, chez les poètes latins de tous les temps. La cinquième syllabe à partir de la fin est ordinairement accentuée, chez Commodien et chez les autres poètes, mais chez lui et chez les autres cela comporte des exceptions (il finit le vers 283 par 'in-nôva lége', 308 par 'in-nôvo saéclo', 813 par 'sub-jùgo mittunt'). La quatrième syllabe à partir de la fin est ordinairement atone, mais cela est encore moins constant, comme le prouvent les fins de vers 'vôx méa tântum' 9, quis 'Déo dignus' 88, 'nôn érat ànte' 250, et 'pédes ipsi' 270, 'quô tibi vîta' 304, 'nîl màli pàssus' 442, 'pâx uôbis inquit' 550et 556, etc.

La versification de Commodien peut déjà être appelée rythmique car la prosodie y est aussi malmenée que dans les, rhythmi postérieurs (§494). Le nom de versification tonique ne lui conviendrait en aucune façon.

Commodien pratique couramment l'hiatus : ainsi le vers 25 finit par bonitatem in omnes. Devant est toutefois, c'est l'élision qu'il semble admettre (ainsi le vers 225 finit par 'prophetia repleta est') seulement on peut se demander s'il ne prononce pas 'repletast' (§ 145), de même
que le vieux français dit encore 'kist' pour 'ki est'.

La versification du *Carmen* se retrouve dans l'autre ouvrage de Commodien, les *Instructiones*.